

Ekonomické expertízy, investiční poradenství

Thunovská 12, Praha 1 – Malá Strana, 118 00, Czech Republic

tel.: +420 224 232 754, +420 224 224 242, fax: +420 224 238 738, e-mail: mail@eeip.cz

II. ANALÝZA

K TÉMATŮM Z NÁVRHU SMĚRNICE TÝKAJÍCÍM SE UŽITÍ PŘEDMĚTŮ OCHRANY ONLINE

[PROSINEC 2018]

Poznámka zpracovatelů:

Společnost EEIP, a.s. vypracovala následující studii na základě veřejně dostupných dat, dat poskytnutých Ministerstvem kultury (MK) a na základě konzultací s dotčenými subjekty.

Vzhledem k tomu, že v analýze byla použita data z veřejně dostupných zdrojů a MK, společnost EEIP, a.s. neodpovídá za jejich správnost a úplnost ani za případné škody vzniklé využitím této analýzy k jinému účelu, než k jakému byla určena.

Obsah

1	ÚVOD	3
2	OCHRANA PRÁV A ZÁJMŮ NOSITELŮ PRÁV, UŽIVATELŮ (ZEJM. PROVOZOVATELŮ ÚLOŽIŠŤ) A SPOTŘEBITELŮ Z HLEDISKA PŘIPRAVOVANÉ NOVÉ UNIJNÍ ÚPRAVY (ČL. 13)	4
2.1	DEFINICE PROBLÉMU	6
2.2	POPIS STÁVAJÍCÍHO STAVU	6
2.2.1	<i>Využívání internetu v České republice</i>	6
2.2.2	<i>Přístup k online obsahu v České republice</i>	8
2.3	POPIS EXISTUJÍCÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY A PRAXE V DANÝCH OBLASTECH	18
2.3.1	<i>Popis existující právní úpravy</i>	19
2.3.2	<i>Popis praxe v dané oblasti</i>	20
2.4	DISKUZE MOŽNÝCH LEGISLATIVNÍCH A NELEGISLATIVNÍCH ZMĚN	26
2.4.1	<i>Navrhovaná řešení k implementaci ustanovení článku 13</i>	26
2.4.2	<i>Další postoje dotčených subjektů k ustanovením článku 13</i>	33
2.4.3	<i>Problematika šíření obsahu prostřednictvím sítě BitTorrent</i>	35
2.5	POSOUZENÍ EKONOMICKÝCH I NEEKONOMICKÝCH DOPADŮ IMPLEMENTACE	38
3	ZAJIŠTĚNÍ SPRAVEDLIVÉ A PŘIMĚŘENÉ ODMĚNY PRO AUTORY A VÝKONNÉ UMĚLCE ZA ONLINE VYUŽÍVÁNÍ JEJÍCH DĚL/VÝKONŮ V RŮZNÝCH ODVĚTVÍCH (ČL. -14 NÁVRHU SMĚRNICE)	40
3.1	DEFINICE PROBLÉMU A NÁVRH ŘEŠENÍ	40
	ZDROJE DAT A LITERATURA	42
	SEZNAM ZKRATEK	43

1 ÚVOD

Tato, druhá část analýzy zpracovávané v souvislosti s projednáváním směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu pojednává zejména o tématech týkajících se užití předmětů ochrany online. Zahrnuje tak zejména analýzu níže specifikovaných oblastí:

- (i) ochrana práv a zájmů nositelů práv, uživatelů (zejména provozovatelů internetových úložišť) a spotřebitelů z hlediska připravované nové unijní úpravy – jež je předmětem ustanovení v článku 13 směrnice;
- (ii) zajištění spravedlivé a přiměřené odměny pro autory a výkonné umělce za online využívání jejich děl/výkonů v různých odvětvích – jež je předmětem ustanovení v článku -14 („minus čtrnáct) směrnice ve znění schváleném Evropským parlamentem dne 12. 9. 2018.

Nedílnou součástí předkládané analýzy jsou postoje a stanoviska různých stran dotčeným případnou implementací směrnice. Zpracovatel tato stanoviska v souladu se svým zadáním uvádí, nicméně zároveň předesílá, že tato stanoviska dotčených stran se nemusí shodovat se stanovisky zpracovatele. Zároveň zpracovatel postoje jednotlivých dotčených subjektů nehodnotí, jelikož to nespadá mezi jeho úkoly v rámci této analýzy.

2 OCHRANA PRÁV A ZÁJMŮ NOSITELŮ PRÁV, UŽIVATELŮ (ZEJM. PROVOZOVATELŮ ÚLOŽIŠŤ) A SPOTŘEBITELŮ Z HLEDISKA PŘIPRAVOVANÉ NOVÉ UNIJNÍ ÚPRAVY (ČL. 13)

Úvodem předkládá zpracovatel textaci předmětných ustanovení směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu, a to ve zněních všech zúčastněných orgánů EU, tedy Evropské komise, Rady EU a Evropského parlamentu.

Box 1: Znění článku 13 v textaci orgánů EU

Znění dle Evropské komise:
<p>1. Poskytovatelé služeb informační společnosti, kteří ukládají velké množství děl a jiných předmětů ochrany nahrávaných jejich uživateli a zpřístupňují je veřejnosti, přijmou ve spolupráci s nositeli práv opatření, která zajistí fungování dohod uzavřených s nositeli práv ohledně užití jejich děl nebo jiných předmětů ochrany nebo která zabrání tomu, aby byla prostřednictvím jejich služeb dostupná díla nebo jiný předmět ochrany, který nositelé práv na základě spolupráce s poskytovateli služeb identifikují. Tato opatření, např. používání účinných technologií rozpoznávání obsahu, musí být vhodná a přiměřená. Poskytovatelé služeb poskytují nositelům práv dostatečné informace o fungování a zavedení těchto opatření a případně jim podávají i odpovídající zprávy o rozpoznání a užití děl a jiných předmětů ochrany.</p>
<p>2. Členské státy zajistí, aby poskytovatelé služeb uvedení v odstavci 1 zavedli mechanismy pro vyřizování stížností a zjednání nápravy, které budou uživatelům k dispozici v případě sporů o uplatňování opatření uvedených v odstavci 1.</p>
<p>3. Členské státy případně umožní spolupráci poskytovatelů služeb informační společnosti s nositeli práv prostřednictvím dialogů se zúčastněnými stranami, aby vymezily osvědčené postupy, jako jsou vhodné a přiměřené technologie rozpoznávání obsahu, mimo jiné s přihlédnutím k povaze těchto služeb, dostupnosti technologií a jejich účinnosti s ohledem na technologický vývoj.</p>
Znění dle Evropského parlamentu
<p>1. Aniž je dotčen čl. 3 odst. 1 a 2 směrnice 2001/29/ES, provádějí poskytovatelé služeb pro sdílení online obsahu akt sdělení veřejnosti. Z tohoto důvodu musí uzavřít spravedlivé a přiměřené licenční dohody s držiteli práv.</p>
<p>2. Licenční dohody, které poskytovatelé služeb pro sdílení online obsahu uzavřeli s nositeli práv za účelem sdělení tohoto obsahu veřejnosti podle odstavce 1, se vztahují na odpovědnost za díla, která uživatelé těchto služeb pro sdílení online obsahu nahrávají v souladu s podmínkami uvedenými v licenční dohodě, za předpokladu, že je tito uživatelé nevyužívají pro komerční účely.</p>
<p>2a. V případě, že si nositelé práv nepřejí uzavřít licenční dohody, členské státy zajistí, aby poskytovatelé služeb pro sdílení obsahu online spolupracovali s nositeli práv v dobré víře, tak aby v rámci svých služeb nezpřístupňovali díla chráněná autorským právem nebo jiné předměty</p>

ochrany, pro něž nebylo vydáno povolení. Spolupráce mezi poskytovateli služeb pro sdílení obsahu online a nositeli práv by neměla vést k tomu, aby nebyla dostupná díla a jiné předměty ochrany, které neporušují autorské právo, včetně děl a předmětů, na něž se vztahuje výjimka z autorského práva nebo jeho omezení.

2b. Členské státy zajistí, aby poskyvatelé služeb pro sdílení obsahu online uvedení v odstavci 1 zavedli účinné a rychlé mechanismy pro vyřizování stížností a zjednání nápravy, které budou uživatelům k dispozici, pokud by spolupráce podle odstavce 2a vedla k neoprávněnému odstranění jejich obsahu. Veškeré stížnosti podané v rámci takových mechanismů se zpracují bez zbytečných odkladů a podrobí se lidské kontrole. Nositelé práv své rozhodnutí adekvátně zdůvodní, aby se vyhnuli nahodilému zamítnutí stížností. V souladu se směrnicí 95/46/ES, směrnicí 2002/58/ES a obecným nařízením o ochraně údajů navíc nesmí tato spolupráce vést k určení totožnosti jednotlivých uživatelů ani ke zpracování jejich osobních údajů. Členské státy rovněž zajistí, aby uživatelé měli přístup k nezávislému orgánu pro řešení sporů, jakož i k soudu nebo jinému příslušnému justičnímu orgánu za účelem uplatnění výjimky z autorského práva nebo jeho omezení.

3. Ode dne [datum vstupu této směrnice v platnost] Komise a členské státy budou pořádat dialogy mezi zúčastněnými stranami, aby harmonizovaly a vymezily osvědčené postupy, a vydají obecné pokyny zajišťující fungování licenčních dohod a pokyny pro spolupráci mezi poskytovateli služeb pro sdílení obsahu online a nositeli práv při používání jejich děl nebo jiných předmětů ochrany ve smyslu této směrnice. Při definování osvědčených postupů je třeba zvláštní pozornost věnovat základním právům a uplatňování výjimek a omezení a taktéž zárukám, aby zátěž pro malé a střední podniky byla nadále přiměřená a aby se zabránilo automatickému blokování obsahu.

Znění dle Rady Evropské unie

1. Member States shall provide that an online content sharing service provider performs an act of communication to the public or an act of making available to the public when it gives the public access to copyright protected works or other protected subject matter uploaded by its users.

An online content sharing service provider shall obtain an authorisation from the rightholders referred to in Article 3(1) and giving access to large amounts of(2) of Directive 2001/29/EC in order to communicate or make available to the public works or other subject matter. Where no such authorisation has been obtained, the service provider shall prevent the availability on its service of those works and other subject-matter uploaded by matter, including through the application of measures referred to in paragraph 4. This subparagraph shall apply without prejudice to exceptions and limitations provided for in Union law.

Member States shall provide that when an authorisation has been obtained, including via a licensing agreement, by an online content sharing service provider, this authorisation shall also cover acts of uploading by the users of the service falling within Article 3 of Directive 2001/29/EC when they are not acting on a commercial basis.

[Last two sentences of COM proposal were moved to Council's paragraphs 5 and 6 respectively]

2.1 Definice problému

Internetový trh a vůbec oblast informačních technologií prochází v současnosti dynamickým, pro někoho možná až zběsilým vývojem. Svět, v němž žijeme, tak na nás klade stále další a další nároky, abychom neztratili krok s dobou. V této situaci však nejsou pouze lidé v roli občanů a uživatelů informačních technologií. Stejně tak se musí novým nárokům a standardům přizpůsobovat podnikatelé, firmy, organizace i veřejné instituce. A nejinak je na tom legislativa. Také ta, má-li občanům a dalším subjektům zajistit právní jistoty uplatnitelné v moderním světě, musí na technologický vývoj umět reagovat.

O přizpůsobení poměrům dnešní doby si tak nyní žádá i legislativa v oblasti autorského práva. K dynamickému rozvoji došlo v posledních letech totiž také na poli kreativních odvětví, mediálního světa a zábavního průmyslu. A spolu s tím, za oponou, došlo k masivnímu rozvoji také v oblasti internetového pirátství. Na stole tak nyní leží nová Směrnice o autorském právu na digitálním trhu. Přestože její konkrétní podoba je v současnosti stále předmětem dialogu mezi Evropskou komisí, Evropským parlamentem a Radou EU, již nyní je jasné, že bude-li direktiva přijata, ponese s sebou zásadní důsledky i pro Českou republiku.

Tato analýza se věnuje konkrétně dvěma článkům navrhované směrnice. Konkrétně se jedná o velmi diskutovaný článek 13, jenž pojednává o užití předmětů autorskoprávní ochrany online, a článku -14, jenž zavádí požadavek na spravedlivé a přiměřené odměny autorům. Cílem předkládané analýzy tak je zhodnotit současný stav ve věci šíření digitálního obsahu online a následně zejména na základě konzultací s potenciálně dotčenými subjekty nastínit, jakým způsobem by mohla proběhnout implementace direktivy do národní legislativy.

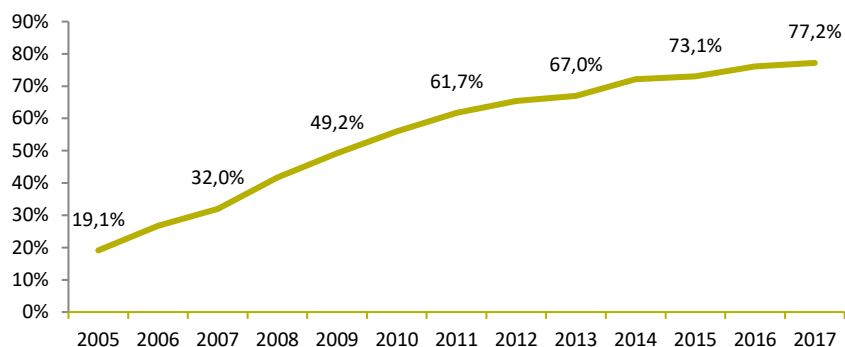
2.2 Popis stávajícího stavu

V této podkapitole jsou uvedeny základní informace o internetovém prostředí v České republice, a to s důrazem na oblasti dotčené těmi články směrnice, kterými se tato analýza zabývá, zejména pak článkem 13 pojednávajícím o užití chráněného obsahu online. Kapitola je rozdělena do dvou částí. V první jsou uvedeny obecné informace o rozšíření internetu v České republice, čímž je přibližně vytyčena populace občanů, kterých se potenciální změny autorského práva mohou dotknout. Obsahem druhé části je pak analýza využívání internetového obsahu v České republice, a to s důrazem na čtyři typy obsahu – internetové zpravodajství a online tisk, hudba, filmy a seriály a obrazové materiály. Na základě této analýzy jsou identifikována některá česká specifika, na něž je pak navázáno v dalších kapitolách.

2.2.1 Využívání internetu v České republice

Primárními charakteristikami poptávkové strany jsou penetrace připojení k internetu, způsob připojení k internetu a rychlost připojení k internetu. Graf níže představuje vývoj jedné ze základních charakteristik poptávkové strany, tj. procentuálního podílu domácností připojených k internetu v České republice v letech 2005 až 2017. Z obrázku je patrný dynamický vývoj v posledních 13 letech, kdy podíl připojených domácností vzrostl z necelých 20 procent v roce 2005 na více než 77 procent v roce 2017. Hned v roce 2018 pak dle nejnovějších dat ČSÚ podíl tuzemských domácností s připojením k internetu dosáhl na hranici 80 procent.

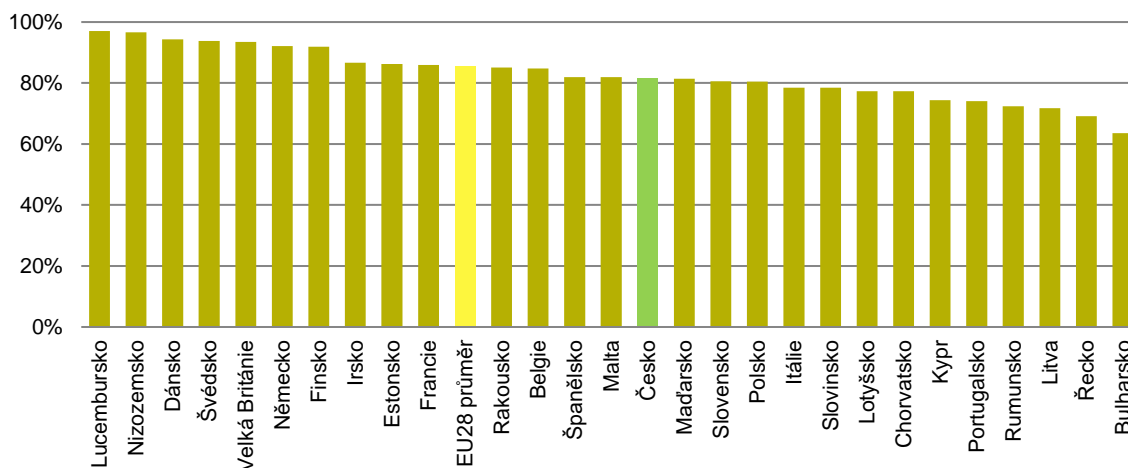
Graf 1: Vývoj připojení domácností a podniků k internetu v ČR (2005 – 2017)

Zdroj: ČSÚ

Pro mezinárodní komparaci lze využít například statistiky Eurostatu, jež používají lehce odlišnou metodologii, a údaje se tak od statistik ČSÚ mírně liší (nezahrnují totiž „nejstarší“ domácnosti, v nichž žijí pouze lidé starší 74 let). Z hlediska podílu domácností s připojením k internetu v rámci zemí EU patří Česká republika s 81,7 procenty stále ještě k zemím s lehce podprůměrnou penetrací internetovým připojením, a to i přes stále se snižující rozdíl, a tedy postupné přibližování k unijnímu průměru (ten činí 85,4 procent). Mezi státy s nejvyšším podílem domácností připojených k internetu patří Lucembursko, Nizozemí a Dánsko. Celkem v sedmi zemích podíl připojených domácností přesahuje 90 procent všech domácností, naopak v devíti zemích nedosahuje ani na 80 procent a v Řecku a Bulharsku dokonce ani na 70 procent.

Graf 2: Domácnosti s připojením k internetu v zemích EU, 2016

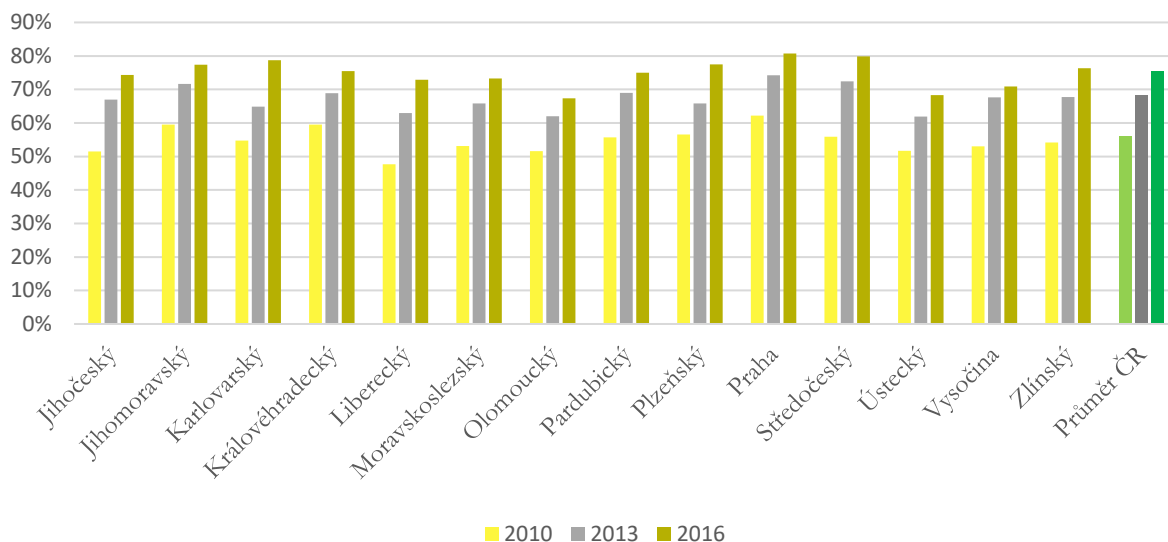
Pozn.: Eurostat používá odlišnou metodologii oproti ČSÚ, což má za následek mírnou odchylku mezi údaji obou agentur. Hodnota uváděná Eurostatem je procentem z celkového počtu domácností s alespoň jedním členem ve věku 16–74 let v dané zemi. Nejsou zde tak zahrnuty domácnosti, v nichž žijí pouze lidé starší 74 let, a proto jsou uvedené podíly ve srovnání s údaji ČSÚ mírně vyšší.

Zdroj: EUROSTAT

Internetovým připojením tedy dle údajů EUROSTATU disponují v současnosti více než čtyři z pěti tuzemských domácností. Celkem 85 procent lidí ve věku 16 či více let tak má doma přístup k internetu.

Další graf nabízí podíly domácností připojených k internetu v letech 2010, 2013 a 2016 v rozdělení dle krajů České republiky. Nejvyšších hodnot dosahuje hlavní město Praha, Středočeský kraj a Karlovarský kraj, ve kterém došlo mezi lety 2013 a 2016 k výraznému skoku. Naopak nejnižší je podíl domácností připojených k internetu Na Olomoucku, Ústecku a na Vysočině.

Graf 3: Podíl domácností připojených k internetu dle krajů ČR (2010 - 2016)

Zdroj: ČSÚ

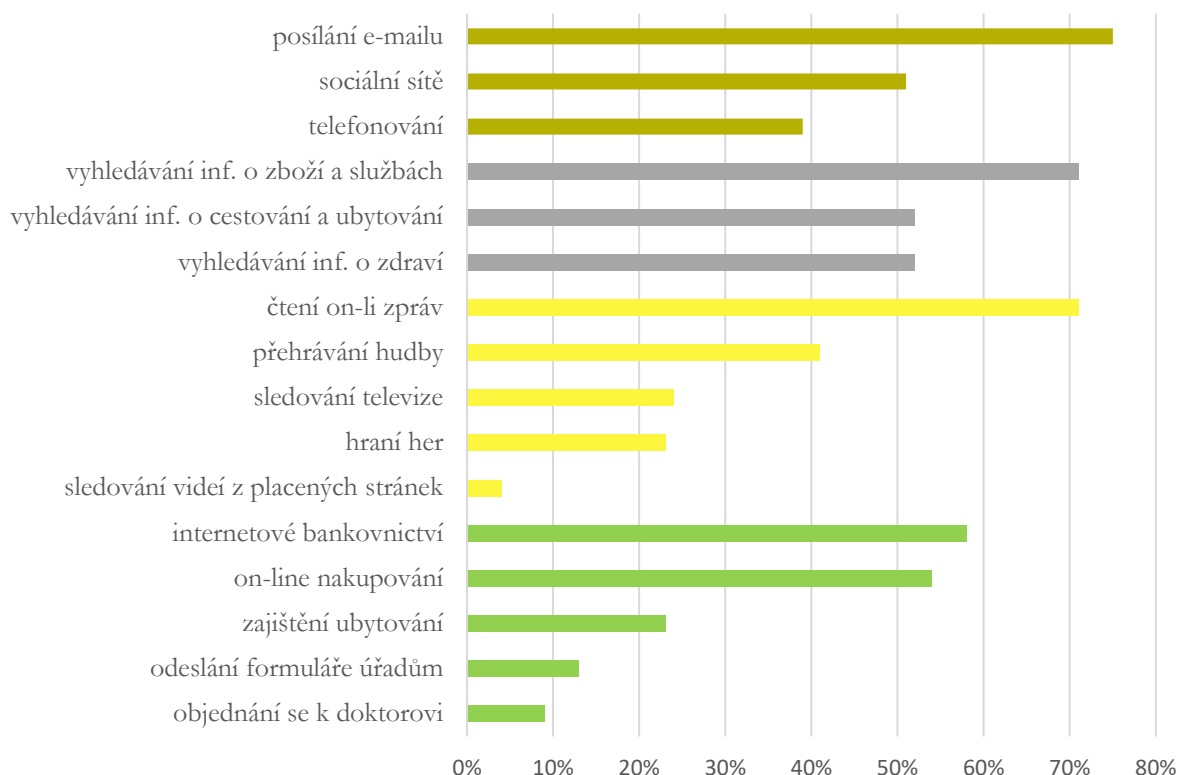
Pozn.: Pro vyšší reprezentativnost jsou údaje v krajském členění počítány jako tříleté klouzavé průměry

2.2.2 Přístup k online obsahu v České republice

Po spíše obecném úvodu se pozornost tomto oddíle zaměří na otázku, za jakým účelem uživatelé v České republice internet využívají. Pozorování je pomocí evropských statistických údajů vloženo do kontextu ostatních zemí Evropské unie, díky čemuž postupně vyjdou na zřetel některá specifika internetového chování a vůbec přístupů k online obsahu na straně českých uživatelů.

Graf níže nabízí na základě nejnovějších dat ČSÚ odpověď na otázku, k jakým účelům tuzemští uživatelé přístup k internetu využívají. Ze sledovaných aktivit byly v roce 2018 těmi nejvíce využívanými posílání elektronické pošty, vyhledávání informací o zboží a službách a čtení on-line zpráv (pro všechny 71 – 75 procent z celé populace ve věku 16 a více let). Podrobnější přehled nejčastějších internetových aktivit v České republice nabízí následující graf.

Graf 4: Účel použití internetu v ČR (celá populace 16+ let), 2018

Zdroj: ČSÚ

Na následujících stránkách jsou pak prezentovány výsledky statistického šetření realizovaného v roce 2016 na vzorku zemí Evropské unie v rámci projektu Eurobarometer. Šetření bylo zpracováno výzkumnou agenturou TNS Political & Social network pro potřeby Evropské komise a jejím cílem bylo obsáhnout zejména následující témata týkající se přístupu k hudbě, audiovizuálním dílům, obrázkům a zpravodajství na internetu:

- i) Jak často uživatelé internetu ke každému z těchto typů obsahu na internetu přistupují?
- ii) Používají k těmto účelům přístup zdarma nebo placený přístup?
- iii) Na jaké typy služeb se uživatelé internetu obracejí pro přístup k těmto typům obsahu?
- iv) Jaká jsou hlavní kritéria uživatelů internetu při výběru služby k přístupu a konzumaci těchto typů obsahu na internetu?

Výzkum byl zaměřen nikoliv na celou populaci, ale na množinu uživatelů internetu. Proto jsou tak míry užití v následujících grafech obecně vyšší než v grafu výše, jenž vypovídá o účelu využití internetu v rámci celé české populace od věku 16 let.

Na celém vzorku zemí 28 členských zemí Evropské unie se ukázalo, že většina internetových uživatelů v zemích EU využívá internet k přístupu ke kulturnímu obsahu více než jednou týdně: nejvíce, celkem 72 procent respondentů přistupuje prostřednictvím internetu více než jednou týdně k tisku či zpravodajství, následuje přístup k hudbě (63 procent), obrázkům či fotkám (54 procent) a filmům a televizním seriálům (53 procent). Obecně přistupují uživatelé internetu ke zmíněným typům obsahu bezplatně: celkem 87 procent z nich využívá výhradně nebo převážně bezplatný

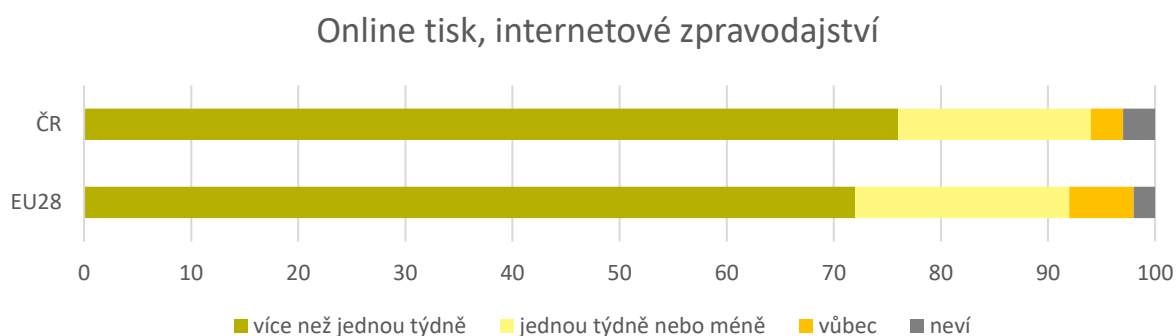
přístup ke zprávám a tisku online, následuje přístup k obrázkům a fotkám (85 procent), hudbě (78 procent) a filmům a seriálům (70 procent).

V následujících grafech jsou uvedeny výsledky šetření pro množinu respondentů z České republiky a pro srovnání průměrná data za všechny země Evropské unie. Výsledky jsou prezentovány zvláště pro každý ze čtyř typů internetového obsahu.

2.2.2.1 Online tisk, internetové zpravodajství

Co se týče využívání internetu pro přístup k online tisku a internetovému zpravodajství, je Česká republika lehce nad průměrem EU. Více než jednou týdně přistupuje k tomuto typu obsahu zhruba 76 procent tuzemských uživatelů internetu. Asi 18 procent přistupuje pak k online tisku a internetovému zpravodajství nejvýše jednou týdně a pouhá 3 procenta nepoužívá pro tento účel internet vůbec. V rámci celé Evropské unie je internetové zpravodajství nejvíce rozšířeno v Lucembursku (89 procent více než jednou týdně a pouhé 1 procento vůbec), Chorvatsku a Estonsku. Naopak nejnižší podíl internetových uživatelů sleduje tento typ obsahu online ve Francii (17 procent vůbec, 23 procent nanejvýš jednou týdně), Nizozemí a Rakousku.

Graf 5: Frekvence přístupu k online tisku a internetovému zpravodajství

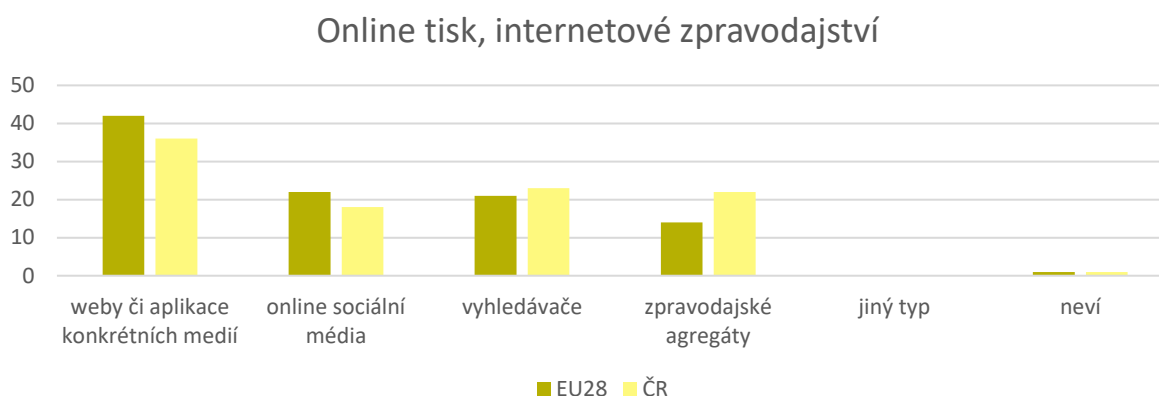

Zdroj: Eurobarometer

Pro přístup k online tisku a internetovému zpravodajství využívají čeští uživatelé internetu nejčastěji přímo weby a aplikace konkrétních médií. Konkrétně 36 procent z nich přistupuje k tisku a zpravodajství online nejčastěji touto formou. Celkem 23 procent tuzemské internetové populace využívá k přístupu k tomuto typu obsahu nejčastěji webové vyhledávače a jen o procento respondentů méně uvedlo jako nejčastější formu přístupu zpravodajské agregáty. Následují sociální média, jež využívá pro přístup ke zprávám nejčastěji 18 procent českých uživatelů internetu.

Jedno z českých specifik ve využívání internetu je patrné při pohledu na graf níže. Zatímco u jiných forem přístupu ke zpravodajství se ČR drží poblíž unijního průměru, u využívání zpravodajských agregátů, které nabízejí výňatky s odkazy na různé původní webové stránky, tento průměr výrazně převyšuje. Ve skutečnosti je tak Česká republika jednou ze tří zemí (spolu s ní Maďarsko a Nizozemí), v nichž je využívání zpravodajských agregátorů nejvyšší v rámci EU. V případě Česka je toto vychýlení od průměru dáno zejména působením společnosti Seznam.cz, jejíž hlavní portál – a mimochodem jedna z nejnavštěvovanějších stránek na českém internetu vůbec – je sám o sobě zpravodajským agregátorem, neboť nabízí výňatky a odkazy na množství jiných zpravodajských a dalších internetových portálů.

Graf 6: Cesty přístupu k online tisku a internetovému zpravodajství

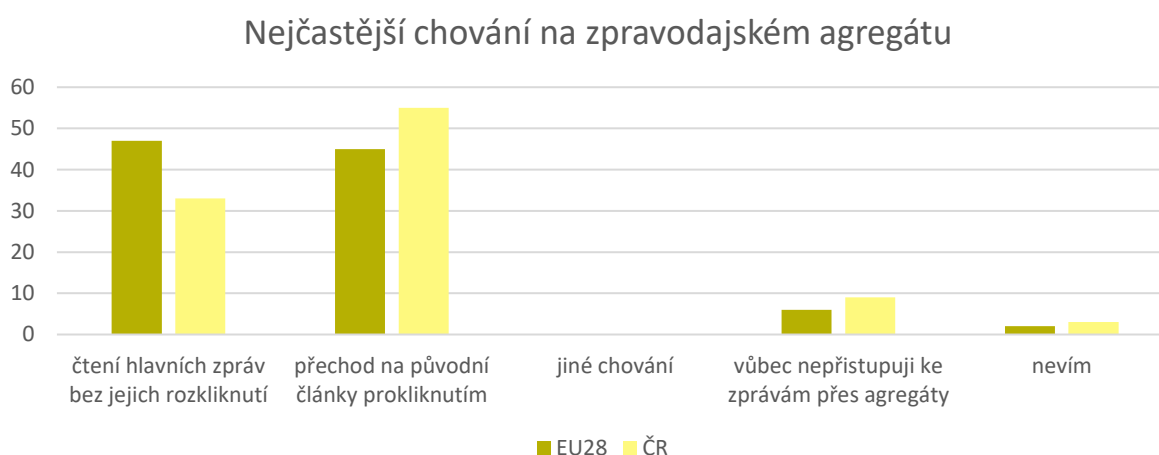

Zdroj: Eurobarometer

Z pohledu na další graf lze dále vyčíst, jak se internetoví uživatelé po přístupu na zpravodajský agregátor nejčastěji chovají. Celkem 55 procent českých uživatelů, tedy poměrně výrazně nadprůměrný podíl, na agregátorech rozklikává konkrétní články (či jiné odkazy), a přechází tak na weby s originálním autorským obsahem. Naopak těch, co pouze projíždějí hlavní zprávy na agregátoru, aniž by odkazy rozklikávali a vstupovali na původní web, je v ČR pouze 33 procent, což je společně se Slovenskem nejméně ze všech zemí Evropské unie.

Tato data tak naznačují, že hlavní problém týkající se zpravodajských agregátorů, tedy že nabízí ve zkrácené formě obsah jiných webů, které tak přicházejí o návštěvnost a z ní vycházející reklamní příjmy, dosahuje v České republice menší vážnosti než v jiných zemích EU. Nejhorší je tato situace v Litvě, kde pouze na úrovni agregátoru zůstane 67 procent uživatelů, kteří skrze něj přistupují ke zpravodajskému obsahu. Pouze 27 procent litevských uživatelů pak rozklikává konkrétní odkazy a přistupuje na stránky s originálním obsahem.

Graf 7: Chování uživatelů na agregátorech

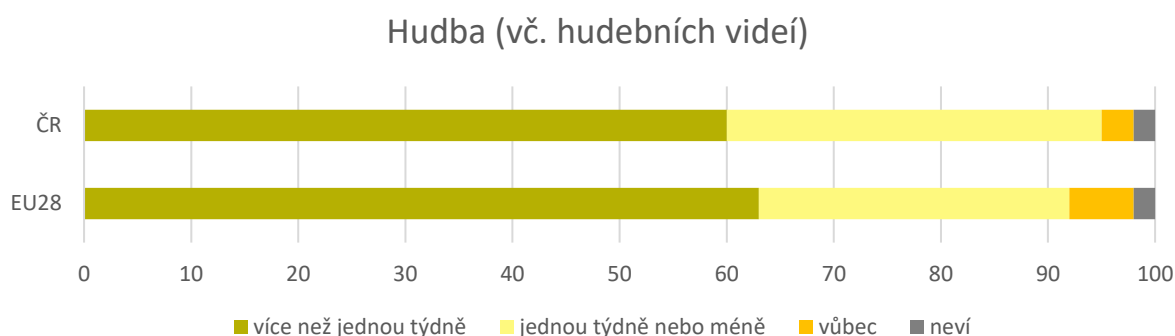
Studie EuroBarometer rovněž zkoumala, jaká kritéria jsou při užívání internetu při výběru formy konzumace různých typů obsahu nejdůležitější. Respondenti dostali pro každý typ obsahu několik možností, z nichž měli možnost zaškrtnout nejvýše 4 odpovědi.

Nejčastěji uvedeným kritériem při vyhledávání online zpravodajství je ve všech zemích EU požadavek, aby byl tento obsah zdarma. V ČR tuto možnost uvedlo 81 procent uživatelů, v průměru EU pak 77 procent uživatelů. Dalšími nejčastěji zmíněnými kritérii mezi českými uživateli byly požadavek, aby služba nevyžadovala registraci uživatele (62 % v ČR, 54 % v EU), absence rušivých reklam při otevírání či čtení článků (38 % v ČR, 40 % v EU) a dobré jméno poskytovatele služby (33 % v ČR, 35 % v EU). V čem čeští uživatelé v rámci EU vynikají, je požadavek na přítomnost dalšího obsahu nad rámec faktického zpravodajství, např. v podobě infografik, možnosti chatu s ostatními uživateli apod. Jako jedno z kritérií při výběru služby ke konzumaci zpráv na internetu uvedlo tuto funkcionalitu 31 procent českých uživatelů, což je nejvíce ze zemí EU (uniijní průměr činí 20 procent).

2.2.2.2 Hudba

Co se týče využívání internetu pro přístup k hudbě, je Česká republika lehce pod průměrem zemí Evropské unie. Více než jednou týdně přistupuje k tomuto typu obsahu zhruba 60 procent tuzemských uživatelů internetu. Asi 35 procent přistupuje pak k hudbě online nejvýše jednou týdně a pouhá 3 procenta nepoužívá pro tento účel internet vůbec. V rámci celé EU je přístup k hudbě online nejvíce rozšířen v Rumunsku (84 procent více než jednou týdně a pouhé 1 procento vůbec), Bulharsku a Chorvatsku. Naopak nejnižší podíl internetových uživatelů sleduje tento typ obsahu online v Belgii (11 procent vůbec, 32 procent nanejvýš jednou týdně), Rakousku a Finsku.

Graf 8: Frekvence přístupu k online hudbě

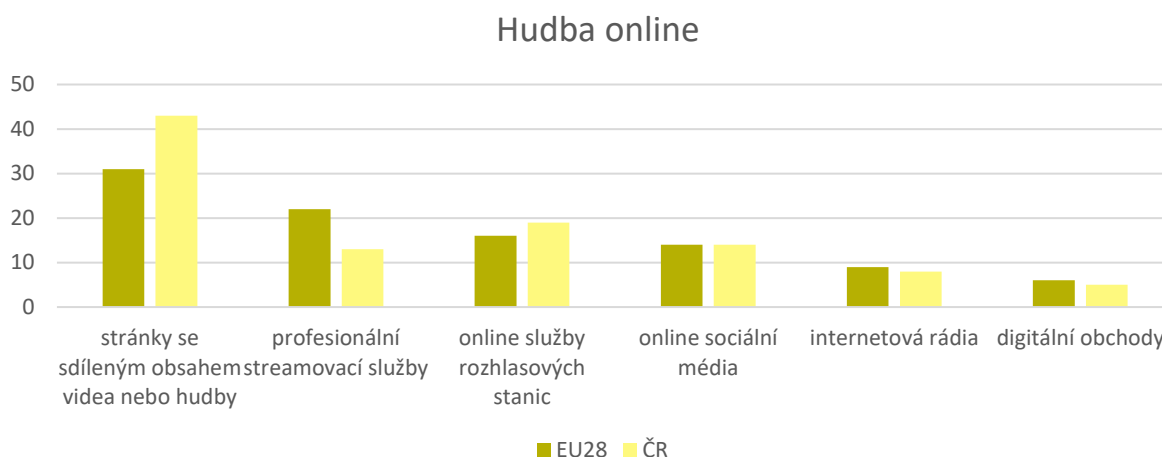

Zdroj: Eurobarometer

Pro přístup k online hudbě využívají čeští uživatelé internetu nejčastěji stránky se sdíleným obsahem videa nebo hudby, na kterých lze najít obsah různého typu nahrávaný nejen autory děl, ale také samotnými uživateli, obchodními společnostmi a dalšími subjekty. Do této kategorie spadají například služby jako Ulož.to, Datoid.cz, eDisk.cz, Hellshare.cz či Hellspy.cz. Konkrétně 43 procent tuzemských uživatelů internetu tak přistupuje k hudbě nejčastěji touto formou, což je podstatně více, než činí uniijní průměr (ten dosahuje 31 procent). Celkem 19 procent tuzemské internetové populace využívá k přístupu k tomuto typu obsahu nejčastěji online služby rozhlasových stanic, pro 14 procent uživatelů a jsou nejčastější formou přístupu k online hudbě profesionální streamovací služby a jen o procento nižší podíl si drží online sociální média. Jen malá část populace přistupuje k online hudbě nejčastěji pomocí internetových rádií a digitálních obchodů.

Ve srovnání se zeměmi EU je tedy v České republice výrazně vyšší podíl těch, co pro přístup k online hudbě využívají nejčastěji stránky se sdíleným obsahem nahrávaným různými subjekty včetně uživatelů, a naopak výrazně nižší podíl těch, co využívají prioritně profesionální streamovací služby. Mezi profesionální streamovací služby lze zařadit například jak placené, tak neplacené služby umožňující poslouchat hudbu přes internet. Konkrétně se tak může jednat například o službu Spotify. Podle diskuzí se zástupci držitelů práv je nízké využití těchto profesionálních služeb pro poslech hudby v České republice dán nejen „fenomémem Ulož.to“ (které mimochodem mnoho lidí považuje za legální způsob šíření obsahu), ale také nedostatečnou nabídkou těchto profesionálních služeb s tuzemskou lokalizací. Ukazují to právě na příkladu Spotify, které nenabízí například ani playlisty s českou hudbou.

Graf 9: Cesty přístupu k online tisku a internetovému zpravodajství

Zdroj: Eurobarometer

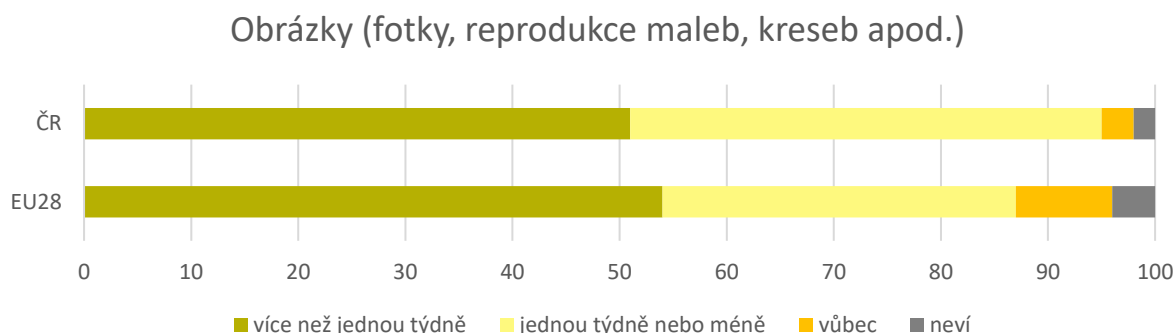
Nejčastěji uvedeným kritériem při vyhledávání hudby online je ve všech zemích kromě Švédska požadavek, aby byl tento obsah zdarma. V ČR tuto možnost uvedlo 84 procent uživatelů (2. nejvyšší podíl v EU), v průměru EU pak 71 procent uživatelů a ve Švédsku, kde je nejčastěji zmiňovaným kritériem kvalita nabízeného obsahu, jen 52 procent. Dalšími nejčastěji zmíněnými kritérii mezi tuzemskými uživateli jsou požadavek, aby služba nevyžadovala po uživateli registraci (52 % v ČR, 40 % v EU), a možnost kromě hudby samotné konzumovat navíc také hudební videa (49 % v ČR, 34 % v EU). V obou těchto kritériích jsou tuzemští uživatelé nejnáročnější v rámci celé EU. Dalšími kritérii je pak absence reklam vstupujících do samotného poslechu (25 % v ČR, 33 % v EU) a přítomnost aditivních funkcionalit, jako jsou doporučení k poslechu, žebříčky oblíbenosti, nabídka playlistů apod. (23 % v ČR, 25 % v EU).

2.2.2.3 Obrázky (fotky, reprodukce maleb a kreseb apod.)

Co se týče využívání internetu pro přístup k obrazovému obsahu, je Česká republika opět lehce pod průměrem zemí osmadvacítky. Více než jednou týdně přistupuje k tomuto typu obsahu zhruba 51 procent tuzemských uživatelů internetu. Asi 44 procent přistupuje pak k obrazovým materiálům online nejvýše jednou týdně a pouhá 3 procenta nepoužívá pro tento účel internet vůbec. V rámci Evropské unie je přístup k obrazovému obsahu online nejvíce rozšířen v Bulharsku (78 procent více než jednou týdně a pouhé 1 procento vůbec), Rumunsku a Chorvatsku. Naopak nejnižší podíl

internetových uživatelů sleduje tento typ obsahu online v Nizozemí (13 procent vůbec, 42 procent nanejvýš jednou týdně), Francii a Dánsku.

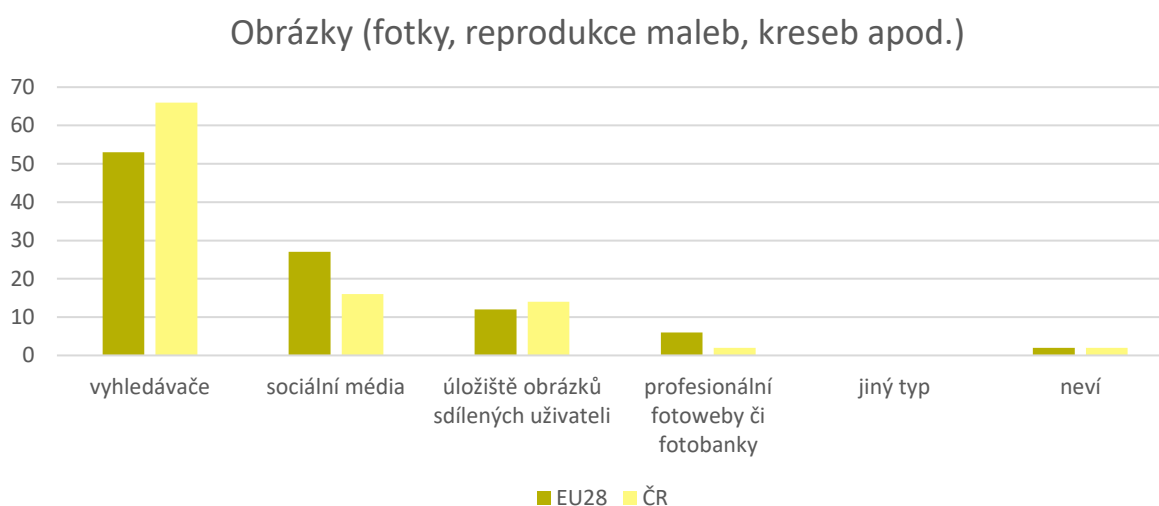
Graf 10: Frekvence přístupu k online obrázkům

Zdroj: Eurobarometer

Pro přístup k obrazovému obsahu využívají čeští uživatelé internetu povětšinou internetové vyhledávače. Konkrétně tak nejčastěji činí 66 procent z nich, což je společně s Lucemburskem vůbec nejnižší podíl v rámci EU (uniijní průměr činí 53 procent). Naopak online sociální média a profesionální fotografické weby a fotobanky označil jako nejčastější formu k přístupu k obrazovému materiálu nejnižší podíl internetových uživatelů v rámci EU, konkrétně 16, respektive 2 procenta (oproti průměrným hodnotám 27 a 6 procent). Přes služby ke sdílení obrazového obsahu přistupuje nejčastěji k tomuto typu obsahu zhruba 14 procent tuzemských uživatelů, což je jen mírně nad uniijním průměrem. Je tedy patrné, že pro vyhledávání obrazového materiálu na internetu čeští uživatelé ve srovnání s EU výrazně více využívají vyhledávače a naopak méně sociální média a profesionální služby.

Graf 11: cesty přístupu k online obrázkům

Zdroj: Eurobarometer

Přesně polovina českých uživatelů, kteří přistupují k obrazovým materiálům skrze vyhledávače, v nich následně vyhledaný obsah rozklikává, a vstupuje tak na webovou stránku s původním

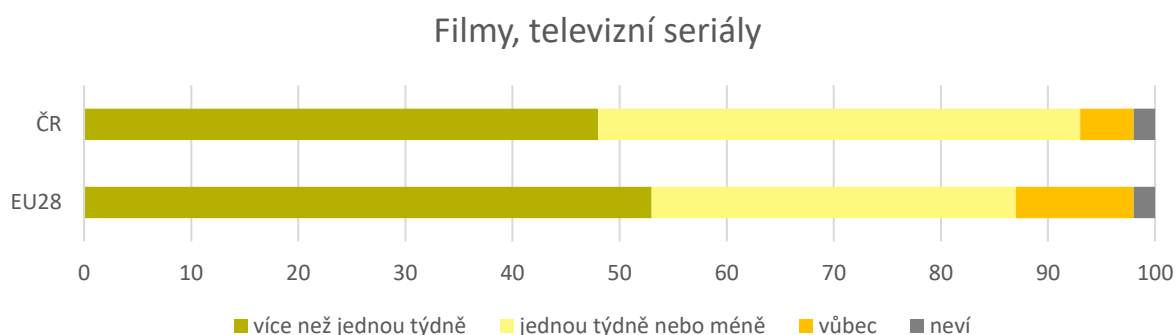
obsahem. Zhruba 40 procent uživatelů naopak dále využívá výsledky nabídnuté vyhledávačem, a na stránku s originálním obsahem tak vůbec nevstupuje. Obě tyto hodnoty jsou přímo na průměru zemí EU. Nejvyšší míra proklikávání na zdrojové weby je v Polsku (61 procent), a naopak nejvyšší míra využívání obsahu pouze z vyhledávačů je ve Velké Británii (50 procent).

Nejčastěji uvedeným kritériem při vyhledávání obrazového obsahu online je ve všech zemích EU požadavek, aby byl tento obsah zdarma. V ČR tuto možnost uvedlo 91 procent uživatelů, což je nejvyšší podíl v celé EU (průměr EU činí 84 procent). Dalšími nejčastěji zmíněnými kritérii mezi tuzemskými uživateli jsou požadavky, aby služba nevyžadovala po uživateli registraci (67 % v ČR, 60 % v EU), aby nabízela rychlý přístup k obrázkům pocházejícím z nejrůznějších webových zdrojů (55 % v ČR, 52 % v EU) a aby šlo o obrázky ve vysoké kvalitě (39 % v ČR, 40 % v EU).

2.2.2.4 Filmy a televizní seriály

Co se týče využívání internetu pro přístup k filmům a televizním seriálům, je Česká republika opět mírně pod průměrem zemí osmadvacítky. Více než jednou týdně přistupuje k tomuto typu obsahu zhruba 48 procent tuzemských uživatelů internetu. Asi 45 procent přistupuje pak k filmům a seriálům online nejvýše jednou týdně a pouhých 5 procent nepoužívá pro tento účel internet vůbec. V rámci Evropské unie je přístup k filmům a televizním seriálům online nejvíce rozšířen v Bulharsku (67 procent více než jednou týdně a pouhá 2 procenta vůbec), Litvě a Švédsku. Naopak nejnižší podíl internetových uživatelů sleduje tento typ obsahu online v Rakousku (16 procent vůbec, 40 procent nanejvýš jednou týdně), Lucembursku a na Slovensku.

Graf 12: Frekvence přístupu k online filmům a seriálům

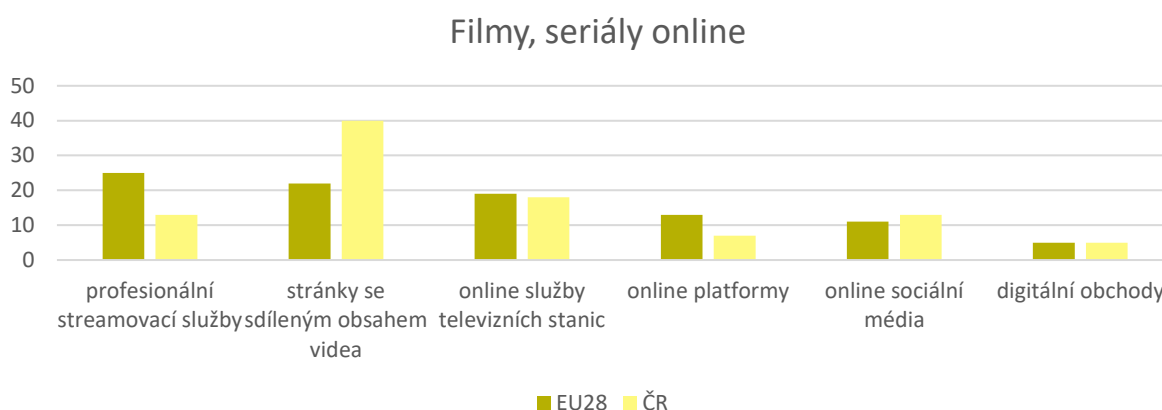
Zdroj: Eurobarometer

Pro přístup k filmům a seriálům online využívají čeští uživatelé internetu nejčastěji podobně jako v případě hudby stránky se sdíleným obsahem videa, na kterých lze najít obsah různého typu nahrávaný nejen autory děl, ale také samotnými uživateli, obchodními společnostmi a dalšími subjekty. Konkrétně 40 procent z nich přistupuje k tomuto typu obsahu nejčastěji touto formou, což je jedna z nejvyšších hodnot v rámci EU (unijní průměr činí 22 procent). Celkem 18 procent tuzemské internetové populace využívá k přístupu k tomuto typu obsahu nejčastěji online služby televizních stanic, což je jen těsně pod průměrem EU. Naopak výrazně pod průměrem zemí Evropské unie je podíl lidí, kteří pro audiovizuální obsah využívají nejčastěji profesionální streamovací služby, tedy placené i neplacené služby pro online přehrávání filmů, seriálů či

televizních pořadů. Takových lidí je pouze 13 procent, což je třetí nejnižší hodnota v rámci EU a obecně zhruba polovina unijního průměru. Jiné online platformy nabízející přístup k online televizním kanálům a tzv. VOD službám (Video on Demand, virtuální videopůjčovny) využívá nejčastěji 7 procent tuzemských uživatelů internetu, což je také hluboko pod unijním průměrem, a sociální média zhruba 13 procent z nich.

Ve srovnání se zeměmi Evropské unie je tedy v České republice výrazně vyšší podíl těch uživatelů internetu, co pro přístup k filmům a seriálům online využívají nejčastěji stránky se sdíleným obsahem nahrávaným různými subjekty včetně uživatelů, a naopak výrazně nižší podíl těch, co využívají prioritně profesionální streamovací služby a online platformy. Tato vychýlení České republiky pravděpodobně souvisí s velkým rozšířením lokálních služeb pro online sdílení obsahu, na nichž dochází ve velkém měřítku k nelegálnímu šíření chráněných děl. Dominantním hráčem mezi těmito službami je server Ulož.to, mezi další pak patří např. Datoid.cz, eDisk.cz, Hellshare.cz či Hellspy.cz.

Graf 13: Cesty přístupu k online filmům a seriálům

Zdroj: Eurobarometer

Nejčastěji uvedeným kritériem při konzumaci filmů a seriálů online je ve 20 z 28 zemí EU požadavek, aby byl tento obsah zdarma. V ČR tuto možnost uvedlo 82 procent uživatelů, což je vůbec nejvyšší podíl v EU (průměr EU činí 64 procent). V zemích, kde nejčastěji uvedeným kritériem není bezplatnost, je jím buď kvalita obsahu (6 zemí) nebo široká nabídka obsahu (3 země). Dalšími nejčastěji zmíněnými kritérii mezi tuzemskými uživateli jsou požadavek, aby služba nevyžadovala po uživateli registraci (50 % v ČR, 37 % v EU), kvalita obsahu (43 % v ČR, 52 % v EU), široká škála nabídky obsahu (44 % v ČR, 43 % v EU) a absence reklam přerušujících přehrávání (33 % v ČR, 42 % v EU). Podobně jako u poslechu hudby čeští uživatelé nijak nevybočují v požadavku na přítomnost aditivních funkcionalit, jako jsou doporučení k poslechu, novinky, žebříčky oblíbenosti apod. (v tomto ohledu drží přímo na průměru EU, tedy na 19 %).

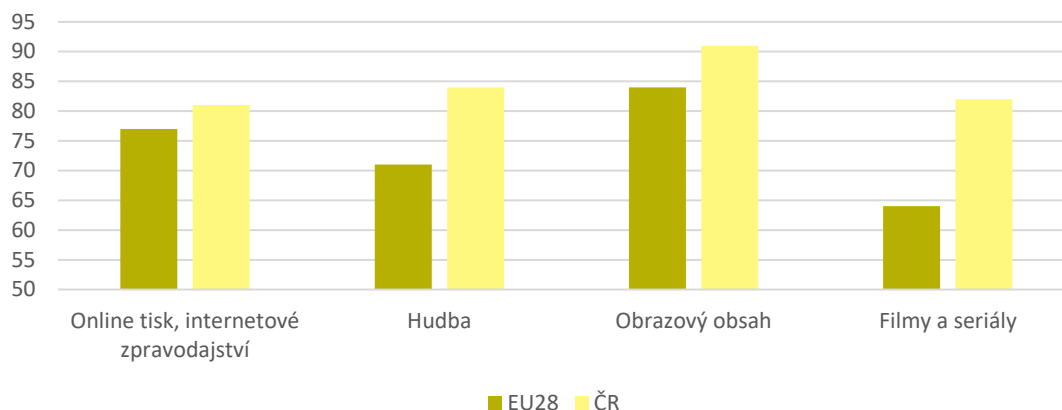
2.2.2.5 Celková zjištění

Na základě výše představených údajů lze vyvodit hned několik konkrétních směrů, v nichž se čeští uživatelé online obsahu v rámci zemí Evropské unie odlišují, a to při konzumaci obsahu všech čtyř uvedených typů. Čtveřice těchto základních odchylek je zrekapitulována a konkretizována na následujících čtyřech grafech.

- a) Čeští uživatelé dávají při konzumaci online obsahu výrazně častěji důraz na to, aby byl tento obsah dostupný zdarma.

Tato odchylka platí pro všechny čtyři typy online obsahu, jimiž se analýza Eurobarometeru zabývá. U obrazového obsahu a filmů a seriálů uvedli toto kritérium čeští uživatelé dokonce nejčastěji ze všech zemí EU. U hudby byla ČR na 2. místě a u zpravodajství na 3.-4. místě.

Graf 14: Kritéria při výběru online obsahu – bezplatnost

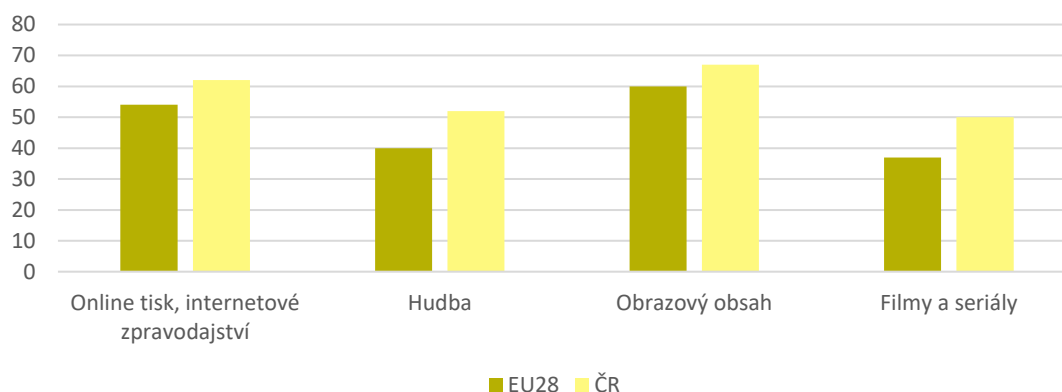

Zdroj: Eurobarometer

- b) Čeští uživatelé dávají při konzumaci online obsahu výrazně častěji důraz na to, aby po nich nebyla vyžadována registrace.

Také tato odchylka platí pro všechny čtyři typy online obsahu, jimiž se analýza Eurobarometeru zabývá. U hudby uvedli toto kritérium čeští uživatelé dokonce nejčastěji ze všech zemí EU. U zpravodajství byla ČR na 2. místě a u filmů a seriálů na 2.-3. místě.

Graf 15: Kritéria při výběru online obsahu – absence povinné registrace

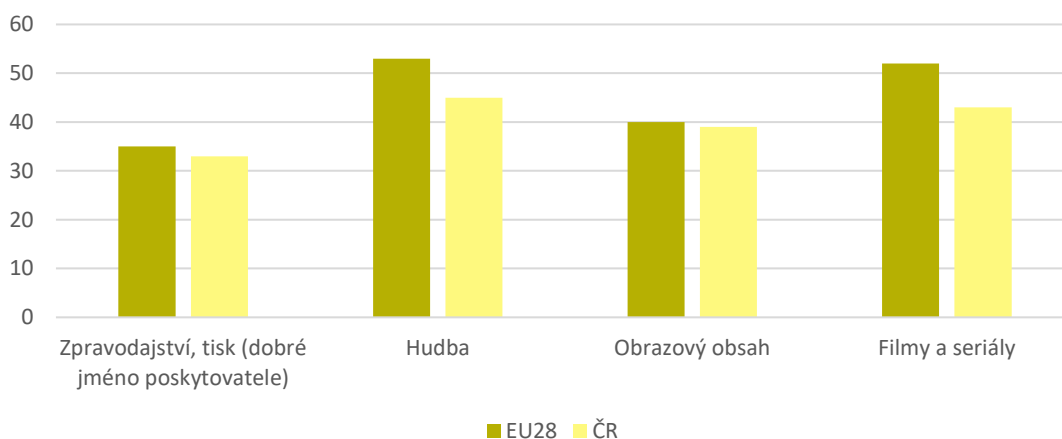
Zdroj: Eurobarometer

- c) Pro české uživatele není tolik důležitá kvalita poskytovaného obsahu.

V kategoriích hudby a obrazových a audiovizuálních materiálů jde primárně o kvalitu technickou, pouze u zpravodajství je v grafu zahrnuto kritérium požadavku na dobré jméno poskytovatele služby.

Také tato odchylka platí pro všechny čtyři typy online obsahu, jimiž se analýza Eurobarometru zabývá. Podíl uživatelů, kteří kritérium uvedli mezi nejvýznamnějšími při výběru služby ke sledování filmů a seriálů, je v České republice dokonce 3.-4. nejvyšší v rámci zemí EU.

Graf 16: Kritéria při výběru online obsahu – kvalita obsahu

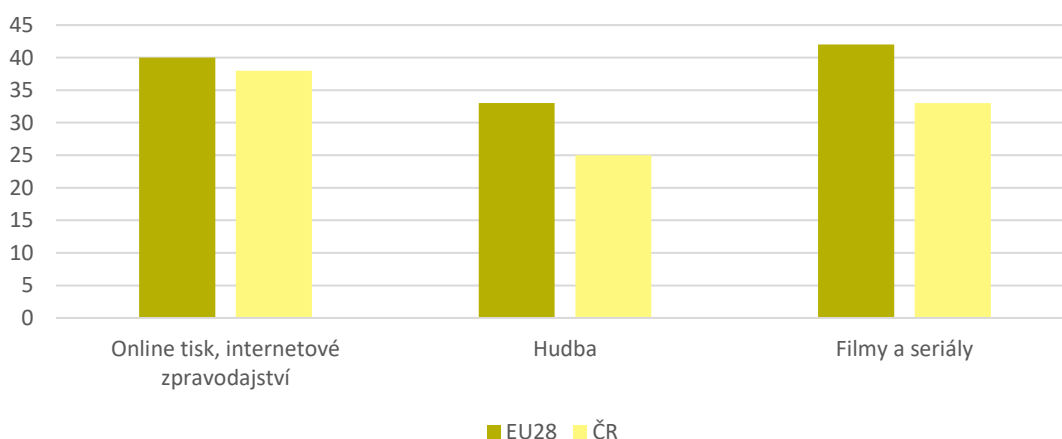

Zdroj: Eurobarometer

- d) Pro české uživatele není tak důležité, aby jejich konzumaci online obsahu narušovaly reklamy (tj. při otevírání či čtení zpráv, poslechu hudby či sledování filmů a seriálů).

Také tato odchylka platí pro všechny tři typy obsahu, ve kterých je kritérium vyrušujících reklam sledováno. Podíl uživatelů, kteří jej uvedli mezi nejvýznamnějšími při výběru služby k poslechu hudby, je v České republice dokonce 2.-3. nejvyšší v rámci zemí EU.

Graf 17: Kritéria při výběru online obsahu – absence narušujících reklam

Zdroj: Eurobarometer

2.3 Popis existující právní úpravy a praxe v daných oblastech

Tato kapitola je rozdělena na dvě části. V první je ve stručnosti představen stávající legislativní rámec autorskoprávní ochrany v oblasti sdílení obsahu online, a to v kontextu evropské i národní

legislativy. Druhá část pak pojednává o praktické stránce problému a snaží se nabídnout odpověď na otázku, jak je stávající právní úprava v dané oblasti dostačující pro ochranu zájmů držitelů autorských práv.

2.3.1 Popis existující právní úpravy

Legislativní úprava související s problematikou internetových úložišť umožňujících sdílení obsahu mezi uživateli je v současné době postavena zejména na směrnici Evropského parlamentu a Rady EU 2000/31/ES, o některých právních aspektech služeb informační společnosti (také označována jako směrnice o elektronickém obchodu). Na národní úrovni byla tato směrnice implementována prostřednictvím zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti.

Z článků 12 až 14 této směrnice je zakotven základní princip, jenž praví, že poskytovatel služby informační společnosti (tj. např. internetového úložiště) nemá být odpovědný za aktivitu uživatelů v rámci této služby. Odpovědnost tak spočívá primárně na bedrech uživatelů.¹ Tento princip je však platný jen za směrnicí definovaných podmínek. Například tak platí, že poskytovatel služby by neměl být odpovědný za ukládaná data, pokud nebyl účinně seznámen s protiprávní činností či pokud jednal s cílem odstranit tyto informace nebo k nim znemožnit přístup, jakmile se o protiprávní činnosti dozvěděl.

V článku 15 směrnice EU 2000/31/ES je pak ustanoveno, že členské státy neukládají poskytovatelům služeb informační společnosti (tedy např. internetových úložišť) obecnou povinnost dohlížet na jimi přenášené nebo ukládané informace nebo obecnou povinnost aktivně vyhledávat skutečnosti a okolnosti poukazující na protiprávní činnost. Tím však není dotčeno právo členských států uložit těmto poskytovatelům povinnost informovat příslušné orgány při pravděpodobné protiprávní činnosti vykonávané uživateli či poskytnout těmto orgánům informace vedoucí k odhalení totožnosti uživatelů.

Na základě rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie bylo následně specifikováno, že oním obecným dohledem, jehož vymáhání členskými státy je článkem 15 zapovězeno, se rozumí dohled, který probíhá preventivní formou na univerzu všech přenášených a ukládaných datech, všech uživatelů a časově neomezeně, a to na náklady poskytovatele služeb informační společnosti. Jak se ukáže později v tomto textu, právě takový typ dohledu je podle mnoha zástupců držitelů práv jedinou cestou, jak napomoci k vyšší ochraně duševního vlastnictví.

Jak již bylo zmíněno v úvodu, do tuzemské legislativy byla směrnice EU 2000/31/ES implementována zákonem č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti (dále také jen jako ZNSIS). Přenos článků 12 – 14 direktivy, tedy článků uchovávajících odpovědnost na bedrech uživatelů, proběhl jen s úpravami spíše kosmetického rázu, a jejich vyznění v českém právu (tj. v § 3 až § 5 zákona) je tak prakticky totožné.² Ke změně nicméně došlo u transpozice článku 15, který je ve výsledku vůči poskytovatelům služeb informační společnosti benevolentnější než ustanovení unijní direktivy. Výsledný § 6 ZNSIS totiž praví, že „Poskytovatelé služeb ... nejsou

¹ Směrnice v článcích 12 – 14 rozlišuje tři druhy aktivit, jež mohou uživatelé služeb informační společnosti na těchto službách realizovat. Obecný princip, a sice že odpovědnost leží (za definovaných okolností) na uživateli těchto služeb, je však pro všechny aktivity neměnný. Dostupné online např. na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32000L0031>.

² De facto jedinou odlišností obou norem je způsob vymezení podmínek, za kterých poskytovatel nenese odpovědnost. Zatímco v evropské direktivě je toto vymezení provedeno pomocí negativního kondicionálu (...poskytovatel nenese odpovědnost, pokud neučiní...), v českém zákoně jsou stejné podmínky definovány kondicionálem pozitivním (...poskytovatel nese odpovědnost, pokud učiní...). Vyznění obou norem však zůstává prakticky stejné.

povinni a) dohlížet na obsah jimi přenášených nebo ukládaných informací, b) aktivně vyhledávat skutečnosti a okolnosti poukazující na protiprávní obsah informace.“ V praxi tak česká úprava zapovídá založení povinnosti nikoliv jen obecného dohledu, ale vlastně dohledu jakéhokoliv.

Pro princip, který je v unijním a potažmo i českém právu ukotven v souvislosti se službami pro online sdílení obsahu (např. datovými úložišti), se vžilo označení Notice & Take down. V praxi to znamená, že poskytovatelé úložišť mají povinnost soubor porušující autorská práva smazat či znepřístupnit, jsou-li na toto porušení upozorněni (tj. uplatnění článku 14 směrnice 2000/31/ES a § 5 ZNSIS). O tom, do jaké míry lze uplatňováním principu Notice & Take down efektivně chránit zájmy držitelů autorských práv, pojednává následující podkapitola.

2.3.2 Popis praxe v dané oblasti

Jak bylo zmíněno v předešlé podkapitole, v České republice je ve věci online sdílení obsahu v souladu s platnou evropskou legislativou uplatňován princip Notice & Take down. Poskytovatelé služeb pro sdílení obsahu mají dle tohoto přístupu smazat či znepřístupnit obsah, je-li nahlášen pro porušení autorskoprávní ochrany. Poskytovatelé navíc nejsou v souladu s § 6 zákona o některých službách informační společnosti nuceni využívat jakékoli proaktivní nástroje, pomocí kterých by se snažili nahrávání nelegálního obsahu preventivně zamezit. Opatření, která někteří poskytovatelé služeb informační společnosti pro prevenci nelegálního šíření autorskoprávně chráněného obsahu zavedli (např. opatření pro mazání nelegálního obsahu Content ID na službě YouTube), tak nejsou vyvolány legislativou, nýbrž politikou samotných poskytovatelů či jejich ovládajících osob.

Z pohledu držitelů práv je však tento model zcela nedostatečný. Jelikož poskytovatelé služeb pro sdílení obsahu nemají žádnou povinnost obsah nahrávaný na jejich úložiště kontrolovat z hlediska autorskoprávní ochrany, je jejich jedinou možností, jak svá práva chránit, upozorňovat a nahlášovat konkrétní případy porušování. Vzhledem k obrovskému objemu dat sdílených skrze internetová úložiště a další služby informační společnosti by však podobná aktivita vyvolala zcela nepřiměřené náklady na straně držitelů práv či jejich zástupců. Například na server YouTube je každou minutu nahráno v průměru zhruba 400 hodin audiovizuálního obsahu.³ To znamená celkem 24 tisíc hodin obsahu, který je na síť nahrán každou sekundu.

Navzdory vědomí, že jde spíše o pověstný boj s větrnými mlýny, vyvíjejí zástupci držitelů práv nemalou snahu k tomu, aby šíření nelegálního obsahu skrze internetové služby ke sdílení dat různého typu potlačovali. Vyhledávání nelegálního obsahu a jeho nahlášení pak často provádějí manuálně, což je z důvodů uvedených výše zcela neefektivní. Snaží se tak ovšem nahlášovat alespoň díla, u nichž jsou předpokládány ztráty z internetového pirátství nejvyšší. Zpravidla tak jde o nové filmy, nová hudební alba a další obsah, po němž je na sítích z přirozených důvodů vyšší poptávka.

Implementovaný princip Notice & Take down je navíc zcela nefunkční pro případ, kdy dílo smazané pro porušení autorských práv uživatelem úložiště nahraje znovu. Výsledkem je tak situace, kdy poskytovatel služby sice v souladu s principem Notice & Take down smaže nahlášené dílo, nicméně nijak nezabrání tomu, aby se to stejné dílo okamžitě objevilo na úložišti znovu. Ve výsledku tak dle názorů některých zástupců držitelů práv dochází k situaci, kdy provozovatelé úložišť využívají nahrávání autorskoprávně chráněného obsahu ze strany uživatelů k maximalizaci

³ Viz např. <http://www.everysecond.io/youtube>.

příjmů z reklamy a poskytovaných služeb (např. za rychlé stahování apod.), zatímco nositelé práv nesou veškeré související náklady (vyhledávání nelegálně nahraného obsahu a jeho hlášení, přičemž téměř vždy dochází v řádu hodin až dnů k opětovnému nahrání téhož obsahu pod jiným odkazem).

Právě proto se držitelé práv vyjadřují pozitivně k přehodnocení stávajícího systému a nahrazení principu Notice & Take down přísnějším režimem známým jako Notice & Stay down. Ten navíc oproti stávající situaci ukládá poskytovatelům úložišť povinnost zajistit, aby se jednou nahlášené dílo již znovu na úložišti neobjevilo, nebude-li k tomu dán souhlas držitele práv. Více o obou principech a o potenciální implementaci přístupu Notice & Stay down pojednává kapitola 4 této analýzy.

2.3.2.1 Modelový příklad: nahlašování nelegálního obsahu na online úložištích

Tabulka níže nabízí pro ilustraci přehled počtu odkazů (autorskoprávně chráněných zvukových záznamů) vyhledaných a nahlášených ke smazání představiteli České národní skupiny Mezinárodní federace hudebního průmyslu (ČNS IFPI) na pěti vybraných tuzemských online úložištích v letech 2016 a 2017. Je mezi nimi zahrnuta i služba Ulož.to, jež je s nárůstem největší a nejvyužívanější službou tohoto typu v České republice.

Tabulka 1: Modelový příklad ČNS IFPI: nahlašování nelegálního obsahu na úložištích

Rok 2016	Ulož.to	Hellspy.cz	Sdílej.cz	EDISK.cz	Fastshare.cz	Celkem
Počet souborů	510 290	32 903	841	2 148	0	546 182
Podíl ze všech	93 %	6 %	0 %	0 %	0 %	100 %
Rok 2017	Ulož.to	Hellspy.cz	Sdílej.cz	EDISK.cz	Fastshare.cz	Celkem
Počet souborů	196 520	21 548	32 361	503	6 861	257 793
Podíl ze všech	76 %	8 %	13 %	0 %	3 %	100 %

Zdroj: ČNS IFPI, poskytnuto e-mailem

Vyhledávání závadného obsahu na veřejných úložištích v režii ČNS IFPI je založeno na porovnávání názvů zveřejněných souborů se jmény interpretů a názvy hudebních děl. Organizace neprovádí detekci nelegálního obsahu jen manuálně. Má vyvinutý software, prostřednictvím kterého prohledává veřejná úložiště a detekuje soubory, které svým názvem co nejvíce odpovídají hledaným výrazům. Pro zamezení toho, aby jako závadné byly označovány také soubory třetích osob, je používána následná kontrola, která u vytipovaných souborů zjistí jejich obsah. Ze strany provozovatelů veřejných serverů se nicméně ČNS IFPI dle svých slov setkává s neustálými komplikacemi, které její protipirátskou činnost znesnadňují. Proto mají počty vyhledaných a smazaných souborů kolísavou úroveň, jež je závislá zejména na intenzitě těchto komplikací.

2.3.2.2 Rozšíření služeb pro online sdílení souborů

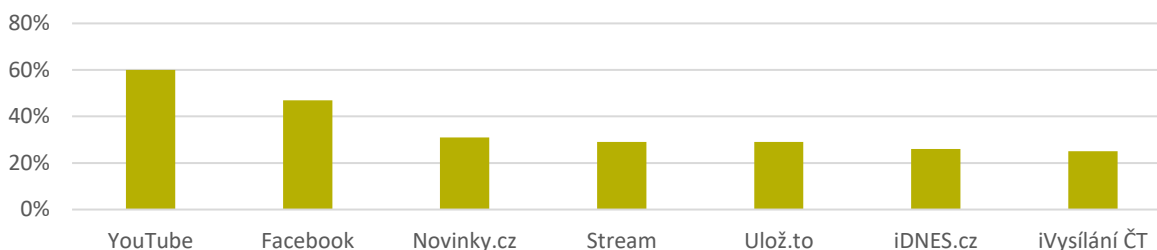
V této sekci jsou s grafickou pomocí představena základní data popisující zejména rozsah využívání online úložišť digitálního obsahu v České republice, ale také jiné charakteristiky, které s daným tématem souvisí. Cílem této části je nabídnout čtenáři alespoň ilustrativní přehled o tom, jak moc je v této analýze skloňovaná forma internetového pirátství mezi tuzemskými uživateli rozšířená. Spolehlivé údaje vycházející z reálných čísel, takzvané tvrdá data, k dané problematice bohužel z definice nejsou dostupná. Potřebnými vstupy pro jejich přesnou kalkulaci možná disponují sami

provozovatelé internetových úložišť, avšak ti podobná data ze zcela pochopitelných důvodů neposkytnou.

Nejčastěji využívané služby k přístupu k videu

Na prvním grafu je sedmero velkých tuzemských serverů nabízejících online digitální obsah. Jedná se o úložiště obsahu otevřená uživatelům (YouTube, Ulož.to), webové portály velkých mediálních domů (Novinky.cz, iDNES.cz), internetovou televizi Stream.cz, sociální síť Facebook a webovou platformu veřejnoprávní televize iVysílání ČT. Jsou zde tedy zastoupeni jak poskytovatelé nabízející legální obsah, tak poskytovatelé, na jejichž portálech dochází k nelegálnímu šíření autorských děl. Výzkum byl proveden agenturou Nielsen Admosphere v roce 2015 na reprezentativním vzorku tuzemské internetové populace ve věku 15 a více let a zkoumal odpověď na otázku, které ze zmíněných serverů využívají uživatelé ke sledování či stahování videa alespoň jednou za týden.

Na kterých z následujících serverů sledujete nebo stahujete video alespoň jednou za týden?

Zdroj: Nielsen Admosphere

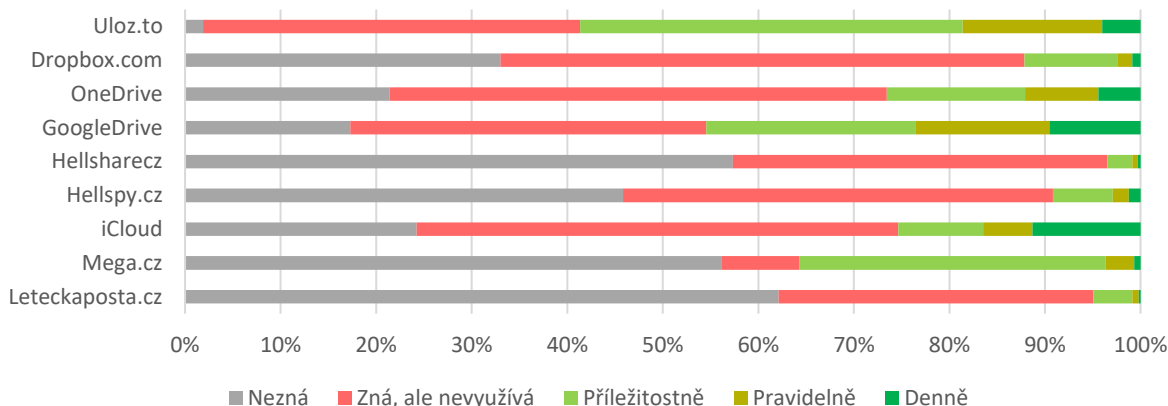
Z výsledků lze vyčíst, že nejčastěji zmiňovaným portálem pro sledování či stahování videa byl se 60 procenty YouTube. Necelá polovina dotázaných zmínila využití Facebooku. U dalších poskytovatelů je již míra využití docela podobná a pohybuje se mezi 25 a 31 procenty. Server Ulož.to, jenž je v českém prostředí považován ze strany držitelů práv za největší problém, neboť skrze něj dochází k nelegálnímu šíření chráněného obsahu v masivním rozsahu, zaznamenal v průzkumu míru využití ve výši 29 procent.

Míra využití služeb pro sdílení dat a přístup k dílům

Dalším průzkumem ilustrujícím rozsah analyzovaného problému je šetření realizované ČVUT v Praze ve spolupráci s AK Havel & Partners v roce 2018. V rámci této studie bylo na vzorku 1069 studentů ve věku 12 až 20 let zkoumáno, jakou měrou tito uživatelé využívají vybraných služeb informační společnosti. Dvojice hlavních výstupů z tohoto výzkumu je prezentována níže.

V první části byla analyzována míra znalosti a využití různých veřejných cloudových úložišť. Tvůrci průzkumu se ptali, zda daná úložiště online obsahu znají a případně jak často je využívají k ukládání a/nebo sdílení dat. Z grafu níže je jasně patrné, jaká úložiště jsou mezi studenty nejpopulárnější. Na prvním místě je s náskokem český server Ulož.to, který využívá téměř 60 procent respondentů a znají jej téměř všichni. Velmi populární jsou také služby GoogleDrive, jež využívá 46 procent dotázaných. Naopak nejméně využívané jsou služby Hellshare.cz a Leteckaposta.cz, jež většina respondentů ani nezná. Zajímavostí je služba Mega.cz, která je sice na třetím místě z pohledu počtu uživatelů v rámci vzorku, ale zároveň je pro 56 procent respondentů zcela neznámá.

Využití veřejných cloudových úložišť pro ukládání a/nebo sdílení dat

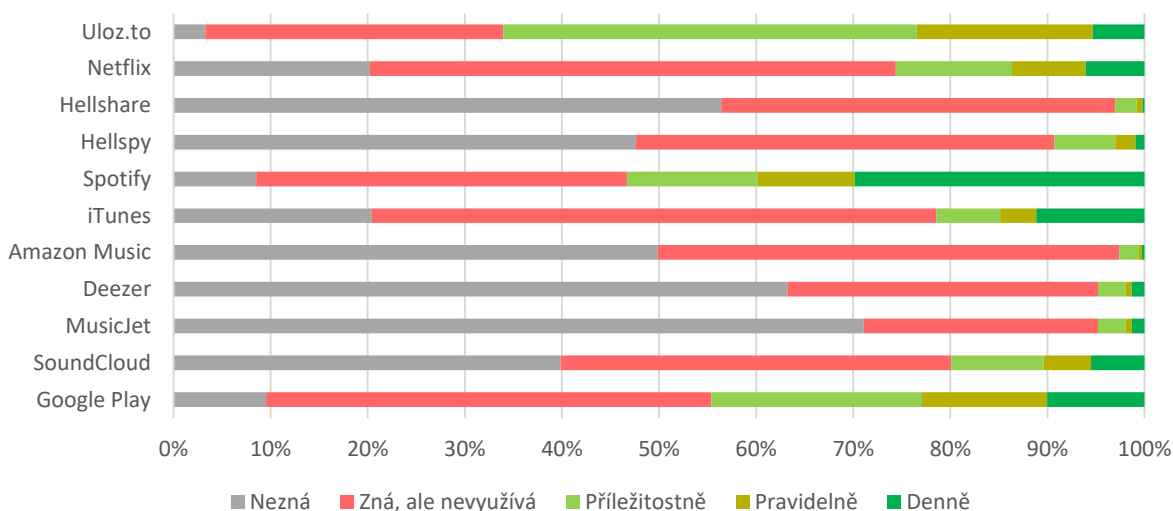

Zdroj: ČVUT v Praze a Havel & Partners

V druhé části výzkumu byla podobným způsobem zkoumána míra znalosti a využití různých služeb nabízejících digitální obsah pro účely přístupu k hudbě, filmům, elektronickým knihám a dalšímu podobnému obsahu. Výsledky opět potvrzují dominanci serveru Ulož.to, jenž k přístupu k uvedeným typům obsahu využívají dvě třetiny respondentů. Zejména toto číslo lze považovat za alarmující, neboť právě na serveru Ulož.to je sdílen převážně obsah porušující autorská práva. Fakt, že skrze takovou službu přistupují k chráněným dílům dvě třetiny zkoumané populace, naznačuje velmi vysokou prevalenci využívání nelegálního obsahu v České republice.

Na dalších místech ve využívání se umístily služby Spotify a GooglePlay, dále za nimi pak Netflix a iTunes. To lze považovat za pozitivní zprávu, neboť ve všech čtyřech případech se jedná o služby poskytující daný obsah v souladu s autorskoprávní ochranou. Pětina respondentů využívá pak ještě službu SoundCloud a další poskytovatele lze již označit za marginální.

Využití služeb pro přístup k hudbě, filmům, e-knihám apod. na internetu

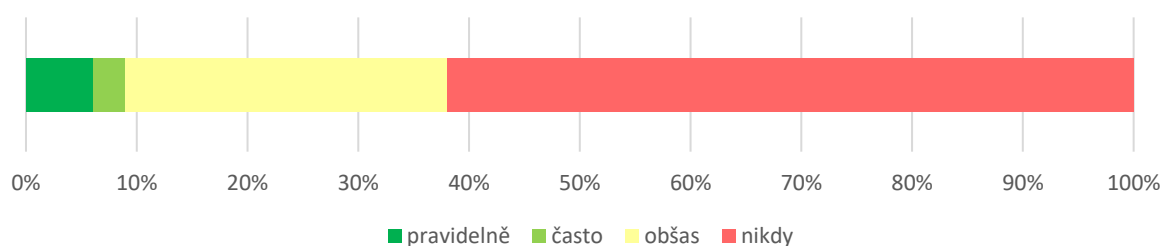
Zdroj: ČVUT v Praze a Havel & Partners

Ochota platit za obsah

Poslední část této podkapitoly naváže na údaje prezentované v předcházející kapitole a odhalující některá specifika českých uživatelů internetu ve srovnání s průměrem Evropské unie. Pro připomenutí, jedním ze závěrů úvodní analýzy bylo zjištění, že čeští uživatelé dávají při konzumaci online obsahu výrazně častěji důraz na to, aby byl tento obsah dostupný zdarma.

Na toto odhalení nyní naváží zjištění společnosti Millward Brown pro Asociaci producentů v audiovizí. Z nich vyplývá, že za sledování filmů a seriálů online platí pravidelně jen 6 procent českých uživatelů, často pak dle svých slov platí 3 procenta Čechů a 29 procent českých diváků platí občas. Velká většina, konkrétně 62 % tuzemských uživatelů nicméně za sledování filmů či seriálů online neplatí vůbec.

Jak často Češi platí za sledování filmů a seriálů online

Zdroj: Millward Brown

Těmto výsledkům napovídají i další data společnosti Nielsen Admosphere, podle nichž bylo v roce 2012 ochotno za stažení audiovizuálního obsahu platit jen 5 procent uživatelů. Za určitých podmínek pak sice bylo ochotno platit 38 procent uživatelů, nicméně nadpoloviční většina uživatelů (57 %) stále jakoukoliv platbu na audiovizuální obsah odmítala.

Celkový obrázek pak dokresluje nová data společnosti Nielsen Admosphere z roku 2017, podle nichž celých 54 procent uživatelů považuje pirátské stahování obsahu na internetu za přijatelné. Vyšší je pak toto číslo obecně u mužů, mladších generací a mírně vyšší je také u lidí s nižším než vysokoškolským vzděláním. Tato zjištění byla provedena na reprezentativním vzorku české internetové populace.

2.3.2.3 Případová studie k nakládání s nelegálně sdíleným chráněným obsahem: Česká protipirátská unie

Všichni oslovení zástupci dotčených subjektů, s nimiž byly pro účely této analýzy vedeny konzultace, se shodují, že zmapovat komplexně rozsah nelegálního obsahu je velmi problematické, ne-li nemožné. Jak již bylo zmíněno v předešlé části této kapitoly, daty relevantními pro určení rozsahu nelegálního obsahu na českém internetu by mohly disponovat právě provozovatelé úložišť. Ti je však v pochopitelných důvodech neposkytnou. Nejlepším způsobem, jak si udělat obrázek o rozsahu problému, je tak krátká případová studie.

Data pro případovou studii byla zpracovateli poskytnuta ve dvou vlnách ze strany České protipirátské unie (ČPU). Sledován byl vývoj na internetových úložištích v souvislosti s vydáním nového českého filmu Chata na prodej. Tento film oficiálně vyšel 28. listopadu 2018 a během

krátké doby začaly jeho nelegální kopie zaplňovat internetová úložiště. Zástupci ČPU tak začali nelegální soubory okamžitě nahlašovat.

V pátek 28. listopadu, téměř 8 hodin po nahlášení nelegálních kopií, došlo ke smazání nahlášených děl jen na serverech Ulož.to a Hellspy. Mezitím však na Ulož.to přibyly 3 a na Hellspy 22 nových kopií filmu. Ostatní úložiště pak nejenže nahlášené nelegální soubory nesmazala, ale naopak na nich byly zpřístupněny další rozmnoženiny uvedeného díla. Například portál Datoid nesmazal ani jednu z 33 nahlášených rozmnoženin, a naopak zpřístupnil dalších 9 rozmnoženin. Přesto, že byly tyto nové kopie obratem nahlášený ke smazání, podle zkušeností se dalo předpokládat, že k jejich smazání dojde nejdříve v pondělí dopoledne, protože přes víkend žádné z úložišť nahlášené nelegální kopie nemaže. Následující tabulka ukazuje, jak se počty dostupných nelegálních kopií filmu Chata na prodej na různých monitorovaných úložištích vyvíjely mezi pátkem 30. listopadu a pondělím 3. prosince.

Autorské dílo	Úložiště	Počet neleg. kopií (30/11)	Smazáno mezi 30/11 a 3/12	Přibylo mezi 30/11 a 3/12
Chata na prodej	e-Disk	10	0	3
Chata na prodej	Fastshare	14	5	10
Chata na prodej	Uložto	10	10	6
Chata na prodej	Hellspy	53	0	35
Chata na prodej	Stiahnito.sk	30	0	30
Chata na prodej	Datator	2	0	1
Chata na prodej	Datoid	33	0	59
Chata na prodej	File-share.top	7	0	8
Chata na prodej	Sdílej	14	0	12
Chata na prodej	Sledujteto.cz	5	0	2
Chata na prodej	Webshare	25	0	9
Chata na prodej	Prehrajto	6	0	9

Zdroj: Česká protipirátská unie, poskytnuto e-mailem

Z prezentovaných dat je zcela zřejmé, že i přes intenzivní snahu držitele práv je pro uživatele sdílených úložišť velmi jednoduché nelegální kopii požadovaného filmu nalézt, a to nikoli jen výhradně na jednom z mnoha úložišť, ale prakticky na všech, a zpravidla i v mnoha různých kopiích. Používaný princip Notice & Take down se v tomto případě jeví jako zcela neúčinný.

Co se týče projednávané směrnice k autorskému právu, tak také s ohledem na tyto zkušenosti považují představitelé České pirátské unie jak návrh EP, tak především Rady EU jako výrazně lepší

variantu, než návrh Komise ze 14. 9. 2018. Přesto se však obávají faktické neúčinnosti z důvodu nespolečné spolupráce ze strany provozovatelů úložišť. Rozhodně ČPU nesouhlasí s námitkami provozovatelů, že předpokládaná opatření na detekci nelegálního obsahu by byla příliš nákladná a administrativně zatěžující. Taková opatření již totiž někteří provozovatelé (např. Google) uplatňují. Navíc, omezit rozsah porušování práv lze dosáhnout i zcela nenákladnými a jednoduchými opatřeními, jako je například:

- Neumožnění nahrávání obsahu neregistrovaným uživatelům a zrušení registrace uživatelům, kteří třikrát poruší zákaz nahrávání chráněného autorskoprávního obsahu;
- Nevypáčení finančních odměn a kreditů ke stahování zdarma;
- Zrušení vyhledávačů;
- Blokování souborů totožných s nahlášenými nelegálními podle názvu a/nebo MD5 kódu;
- Logování IP adres uploaderů (provozovatelé to dle ČPU pro své potřeby činí, ale orgánům činným v trestním řízení tvrdí, že nikoli).

Ve větším detailu o možných opatřeních pro zajištění lepší ochrany práv autorů pojednává další kapitola této analýzy.

2.4 Diskuze možných legislativních a nelegislativních změn

Tato kapitola pojednává o možných podobách implementace dotčených článků předmětné směrnice do české národní legislativy, a to z pohledu potenciálně dotčených subjektů, s nimiž byly v rámci této analýzy provedeny konzultace.

2.4.1 Navrhovaná řešení k implementaci ustanovení článku 13

V diskuzi o potenciálním modelu fungování článku 13 směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu v praxi je nutno rozlišit mezi dvěma základními přístupy poskytovatelů online datových úložišť k nakládání s internetovým obsahem porušujícím autorská práva. Jedná se o princip „Notice & Take down“ a princip „Notice & Stay down“.

Notice & Take down

Je-li uplatňován princip Notice & Take down, mají poskytovatelé úložišť povinnost smazat soubor porušující autorská práva, jsou-li na toto porušení upozorněni. Jde o přístup uplatňovaný a současné době. Na evropské úrovni vychází ze směrnice EP a Rady 2000/31/ES, o některých právních aspektech služeb informační společnosti (také jako směrnice o elektronickém obchodu), například v legislativě Spojených států je zakotven v zákoně Digital Millennium Copyright Act z roku 1998.

Přístup je uplatňován i v České republice. Je-li provozovateli online datového úložiště nahlášena přítomnost souboru porušujícího autorská práva, má tento poskytovatel povinnost jej z úložiště smazat, což se v praxi také děje. Kritici (zejména z řad držitelů práv) však upozorňují na skutečnost, že smazání jednoho souboru porušujícího autorská práva nijak nezabrání tomu, aby jej uživatelé služby nahráli na úložiště znovu. Chránit svá práva tím, že budou neustále monitorovat všechna úložiště a veškerý pirátský obsah nahlašovat, tak pro ně představuje zcela nerealistickou zátěž procesní, časovou i finanční.

Notice & stay down

O stupeň dále jde princip Notice & Stay down. Ten funguje na podobném principu jako Notice & Take down, navíc však poskytovatel online úložišť ukládá povinnost, aby u jednou nahlášených chráněných děl porušujících autorská práva zajistili, že se to samé dílo již na úložišti znovu neobjeví (pokud k tomu držitel práv neposkytne souhlas). Právě tímto směrem se vydávají ustanovení v článku 13 předmětné směrnice ve znění Rady EU, podle níž by měl mít poskytovatel povinen nejen nelegálně nahrané dílo odstranit, ale také prokázat, že vyvinul snahu k tomu, aby to samé dílo již v budoucnu přístupné nebylo („...it demonstrates that it has made its best efforts to prevent their future availability...“).

Nepřekvapí tak, že držitelé práv vesměs preferují, aby byl dosud aplikovaný přístup Notice & Take down přehodnocen na Notice & Stay down, což by jim významně napomohlo k ochraně těchto práv. Proto také vítají vesměs znění článku 13 v podání Rady EU, které je tomuto principu nejbližší.

Pozitivně je ze strany držitelů práv vnímán též požadavek na to, aby stížnosti na odstranění obsahu vyřizovaly dané služby spolu s nositeli práv, popř. aby je přezkoumala nezávislá instituce. Obecně je třeba zdůraznit, že tento návrh vychází ze základního předpokladu, kterým je spolupráce nositelů práv s poskytovateli služeb. Tento faktor je dost často upozadován. V praxi by ale měl významný dopad, jelikož nositelé práv by se mohli dovolávat svých práv jen v těch případech, kdy poskytovatelům služeb sami poskytnou dostatečné informace pro identifikaci jejich děl. Toto řešení tak sice přinese určitou administrativní zátěž na obou stranách (poskytovatelů služeb i nositelů práv), ale spolu s tím dojde k vyvážení zájmů služeb sdílení obsahu online, nositelů práv i uživatelů.

2.4.1.1 Možná praktická řešení směřující k naplnění principu Notice & Stay down

Jak bylo uvedeno výše, držitelé práv vesměs preferují, aby v rámci autorskoprávní ochrany došlo k zavedení principu Notice & Stay down. Jedině tak totiž mohou být jejich práva efektivně chráněna (byť nikdy to nebude v plném rozsahu), aniž by byly nuceni na tuto ochranu vynaložit zcela nepřiměřené náklady.

V opozici k držitelům práv nicméně stojí provozovatelé služeb pro sdílení obsahu online. Ti proklamují, že na implementaci mechanismů hlídajících, zda nově nahrávaná data nejsou těmi, jež již v minulosti pro porušení autorských práv byla nahlášena, budou muset také vynaložit zcela nepřiměřené náklady.

Mimo to některé společnosti nabízející prostor pro sdílení obsahu online namítají, že i když v dobré víře zavedou co nejefektivnější technologické mechanismy pro detekci a automatické odstraňování obsahu porušujícího autorská práva, nikdy se jim nepodaří mít v této detekci stoprocentní úspěšnost. Uživatel, který je v oblasti IT dostatečně znalý, si vždy najde cestu, jak tyto mechanismy obejít. Poskytovatelé se tak obávají, že přes zavedení pokročilých technologií v dobré víře u nich bude nalézáno opakované porušování autorských práv ke stejnému obsahu, a budou tak tvrdě sankciováni.

Zde je nutné podotknout, že odborníci zastupující držitele práv s tímto argumentem souhlasí. Jedním z poskytovatelů služeb pro sdílení obsahu online je například server YouTube, který již v současnosti disponuje technologií Content ID, jež se právě principy podobné přístupu Notice & Stay down snaží naplňovat. Pokročilejší uživatelé si však vždy cestu k nelegálnímu šíření naleznou, a tak i na serveru YouTube je vždy určité procento obsahu, jež autorská práva porušuje. Obecně

je však přístup YouTube ke copyrightu vnímán spíše pozitivně, a to i ze strany držitelů práv: nemá smysl trestat poskytovatele za 10 procent nelegálního obsahu, pokud 90 procent dokáží pohlídat.

Spíše než hledat řešení se stoprocentní úspěšností je tak i podle některých zástupců držitelů práv nutné v případné implementaci směrnice zachovat určitou formu tolerance pro ty poskytovatele, kteří prokáží, že zavedli pro detekování ilegálního obsahu mechanismy alespoň dostatečně efektivní. Ostatně i tímto směrem se vydalo již diskutované uchopení článku 13 ze strany Rady EU, jejíž formulace tuto toleranci za podmínky zavedení dostatečně efektivních mechanismů umožňuje.

S potenciálním dosažením výše uvedeného cíle nicméně souvisí dva nelehké problémy v právní rovině:

- a) Nastavení legislativního rámce tak, aby ona „toleranci“ omezeného množství nelegálního obsahu umožňoval a především jasně definoval, aby byl proces posuzování transparentní a spolehlivý.
- b) Potřeba nezávislého auditu technologických opatření zaváděných poskytovateli služeb pro sdílení obsahu online k detekci nelegálního obsahu. Tento audit by měla provádět nezávislá odborná autorita, aby na jedné straně mohla kvalifikovaně posoudit relevanci a funkcionalitu zavedených mechanismů, a na straně druhé nebudila podezření z podjatosti či zavádění prvků připomínajících cenzuru. Případné odhalení cílených systematických distorzí v detekčních mechanismech by pak provinilým poskytovatelům nemělo být obtížně prokazatelné, a to i v trestněprávní rovině.

Otázka definice poskytovatelů služeb pro šíření nelegálního obsahu

Dalším důležitým bodem v diskuzi o případném legislativním či regulatorním řešení uvedeného problému je otázka, jakým způsobem definovat ta úložiště, na která by se nová protipirátská opatření měla vztahovat. Na jedné straně je totiž nepochybný zájem držitelů práv o to, aby bylo co nejvíce ztíženo nelegální šíření předmětů ochrany, tj. aby byly zavedeny mechanismy pro detekci chráněných děl, na která nebyla poskytnuta licenční práva. Na straně druhé je však také stejný zájem držitelů práv o to, aby tato opatření nevyvolala nepřiměřené náklady na straně poskytovatelů legálního obsahu. Tento dvojsečný zájem vychází z hypotézy, že bude-li ztížena situace pro služby zprostředkovávající nelegální obsah a zároveň nedojde k zahlcení poskytovatelů legálních, dojde alespoň k částečnému přesunu uživatelů směrem k legálním poskytovatelům.

Klíčem je tak nalezení legislativně ukotvitelné definice, pomocí níž by bylo možné tyto dva druhy poskytovatelů služeb pro online sdílení dat spolehlivě odlišit. Navržení konkrétních rozlišovacích parametrů není předmětem této studie, nicméně při řešení tohoto problému by bylo možné hledat inspiraci v zahraničí. Na základě rešerše mechanismů fungujících v některých evropských státech a s přihlédnutím k lokálním podmínkám definujícím charakter tuzemského internetového trhu by tak bylo možné pro daný účel sledovat například následující parametry:

(i) Existence vyhledávače

Poskyvatelé služeb pro online sdílení obsahu, na kterých dochází ve velkém měřítku k nelegálnímu sdílení předmětů ochrany, se často hájí tím, že poskytují pouze prostor, na který si jejich uživatelé mohou ukládat své soubory (pro potřeby zálohy, dostupnosti aj.). Pokud však tyto soubory nejsou určeny pro širokou veřejnost, jeví se jako zbytečné, aby na stránkách fungoval vyhledávač, skrze nějž si může vložené soubory zobrazit každý uživatel.

Jako příklad uvádějí zástupci držitelů práv například službu DropBox, jež i praxi slouží primárně pro zálohu souborů a nedochází na ní k masivnímu šíření chráněného obsahu. Tato služba vyhledávač nemá. Uživatelé mají automaticky zajištěn přístup do svých složek, přičemž do složek jiných uživatelů nevidí, pokud jim k tomu nebyla dána těmito uživateli práva. Není tak možné, aby se cizí uživatel dostal do složky jiného uživatele a stahoval si z ní obsah, včetně například i autorsky chráněných děl.

Na druhé straně je však třeba zajistit, aby případné zavedení tohoto indikátoru nedopadlo na jiné služby, které vyhledávače mají, ale k nezákonnému šíření chráněného obsahu na nich nedochází – např. internetové bazary.

(ii) Zvýhodnění uživatelů za nahrávání obsahu

Stejně tak, jako se jeví zbytečně přítomnost vyhledávače obsahu na úložištích, které nejsou určeny k jeho šíření, je k zamyšlení například nutnost poskytovat výhody těm uživatelům, kteří obsah na úložiště nahrávají. Tyto výhody mohou být poskytované různými formami, ať už jde o možnost rychlejšího stahování, připsání bonusového kreditu či pouze možnost customizace uživatelského rozhraní. Pokud však skutečným cílem úložiště není šíření nashromážděného obsahu, není přeci nutné formou podobných zvýhodnění motivovat uživatele k tomu, aby na něj nahrávali stále další obsah.

(iii) Platební podmínky

Podobným úhlem pohledu se dá přistoupit ke konkrétní podobě platebních podmínek internetových úložišť. Pokud například provozovatelé některých serverů tvrdí, že jejich primárním cílem je poskytnout uživatelům prostor pro zálohu dat, pak stěžejní činností služby by měl být především upload a následné bezpečné uchování dat. Bylo by tak logické zpoplatnit tyto jádrové služby (např. formou „pronájmu“ určité kapacity). Řada úložišť však inkasuje poplatky pouze nebo především ze stahování dat, což se při proklamovaném obchodním modelu jeví jako ekonomicky zcela zcestné.

Co lze říci s jistotou, je, že v žádném případě nebude stačit nastavit definici na jediném parametru. Mělo by se tak jednat o kombinaci různých parametrů v různých vahách. Zároveň by muselo být zajištěno, aby se nová protipirátská patření nedotkla či co nejméně dotkla úložišť, na kterých k nelegálnímu šíření chráněného obsahu nedochází (např. již zmíněných internetových bazarů, ale také internetových fór amatérských fotografů či programátorů apod.).

Obecně by bylo nutné nastavit parametry pro definici „problémových“ úložišť tak, aby co možná nejvíce zohledňovaly konkrétní charakter modelu, který se budou snažit postihnout (či alespoň zkomplikovat) – tedy nahrávání audiovizuálních (či jiných) děl pro účely jejich sdílení s dalšími uživateli. V neposlední řadě by bylo nutné zajistit rovněž to, aby parametry nových protipirátských opatření nebyly příliš rigidní, a mohly tak v čase reagovat na dynamický vývoj ve virtuálním prostoru.

Možné metody detekce nelegálního obsahu

Asi nejzásadnějším bodem v celé diskuzi o povinném zavedení dohledu pro detekci a odstraňování obsahu porušujícího autorská práva je však otázka, jak by tento dohled měl v praxi fungovat a jaké náklady by s jeho zavedením poskytovatelé služeb pro sdílení obsahu měly. Legislativa v diskuzi o

možných způsobech dohledu hovoří o dvou základních typech – o dohledu manuálním a dohledu technickém.

Jak název napovídá, manuální dohled představuje činnost, v níž zásadní roli hraje lidský faktor. V souvislosti s diskutovaným problémem tak manuálním dohledem rozumíme mode, v němž určitý počet lidí vyhledává soubory na službách poskytujících online úložiště a kontroluje, zda jsou na daných úložištích nahrány v souladu s autorskoprávní ochranou. Pokud nikoliv, pak takto identifikovaný nelegálně nahraný soubor nahlásí, aby byl odstraněn. Jak již ovšem bylo zmíněno v předešlé kapitole, tento způsob detekce nelegálního obsahu je zcela nepřiměřeně nákladný. Při obrovském množství obsahu na online úložištích by musely dohled nepřetržitě vykonávat stovky, ba spíše tisíce pracovníků, což je pochopitelně zcela mimo možnosti nositelů práv a jejich uskupení. Přesto však někteří nositelé práv manuální formu dohledu vykonávají, a snaží se tak ochránit alespoň ta nejatraktivnější díla, s jejichž šířením jsou logicky spojeny nejvyšší ztráty.

Z toho důvodu lze optimální řešení hledat spíše v kategorii technického dohledu, jenž je vykonáván prostřednictvím technologických opatření, a to automaticky a bez nutnosti zapojení lidského faktoru. Skrze technický dohled tak lze nelegální obsah detekovat mnohem rychleji, v mnohem větším objemu a za téměř nulových personálních nákladů. Na druhou stranu tento systém vyžaduje určitou počáteční investici do vývoje optimálního technologického řešení. Možností je také oba typy dohledu kombinovat, a to zejména pro účel předejití nechtěným výstupům zapříčiněným chybným úsudkem mechanizovaného systému či naopak.

Také technické metody dohledu některé organizace snažící se o zmírnění následků internetového pirátství samy využívají. Například již v minulé kapitole byl zmíněn mechanismus, jenž v kombinaci s lidským faktorem odhaluje nelegální obsah internetových úložišť pro Českou protipirátskou unii. Další takovou organizací je Národní filmový archiv, který nedávno na základě dvou veřejných zakázek spustil hned dva počítačové mechanismy na odhalování pirátského obsahu. Jeden je zaměřen na dominantní úložiště Ulož.to, druhý pak na dalších zhruba 10 menších úložišť. Na tomto místě je nicméně nezbytné připomenout, že zde zmíněné mechanismy byly spuštěny ze strany nositelů práv či jejich zástupců, a to na jejich vlastní náklady. De facto tak strana nositelů práv investovala vlastní prostředky, aby svá autorská práva ochránila. Ustanovení v článku 13 směrnice ve znění Rady EU však počítá s tím, že detekční mechanismy budou namísto nositelů práv na vlastní náklady instalovat internetové společnosti provozující dotčená úložiště. Tento náklad by se tak přesunul na pomyslnou druhou stranu barikády.

Protože pouze technický dohled představuje relevantní možnost, jež by mohla směřovat k naplnění cíle zvýšení ochrany autorských práv, je zbývající část tohoto oddílu věnována právě nastínění možných detekčních modelů založených nikoliv na lidském faktoru, nýbrž na technologii. Bude-li přijata teze, že zcela stoprocentní úspěšnost v detekci nelegálních děl není nezbytně nutná, přicházejí v úvahu zejména dvě metody – metoda tzv. hashů a metoda fingerprintu.

Metoda hashů

Jednodušší variantou je metoda tzv. hashů. Její princip spočívá v tom, že každý soubor (zvukovou stopu, audiovizuální dílo, software, text aj.) je možné pomocí jednoduché funkce převést do podoby krátkého textu. Takto převedené soubory pak lze mezi sebou jednoduše porovnávat, a potenciálně tak identifikovat shody mezi kontrolovaným souborem (tedy obsahem nahrávaným na úložiště) a katalogem obsahu, pro nějž byla poskytnuta licenční práva (viz dále v této podkapitole).

Metoda hashů představuje řešení poměrně málo technologicky náročně a relativně levné. V současné době jde již o standardizovaný mechanismus, pro jehož zavedení není nutné investovat značné finanční prostředky do vývoje. Na druhou stranu se však jedná o řešení, které lze s vynaložením jen minimálních nákladů spolehlivě obejít. Jak již bylo uvedeno, každý soubor (nezávisle na jeho formátu) lze převést do hashe. Pokud se však originální soubor jen nepatrně změní, vygenerovaný hash bude od původního zcela odlišný. Bude-li tak uživatel nahrávající na úložiště autorsky chráněný obsah jen trochu pokročilým v oblasti IT, nebude pro něj obtížné tuto nepatrnou změnu v originálu (např. odstrizení několika sekund z audiovizuálního díla) provést, a detekční systém tak obejít.

Celkově je tak metoda hashů technologicky a ekonomicky nepřilíš náročným způsobem pro detekci nelegálního obsahu nahrávaného na webová úložiště. Zároveň se však jedná o metodu, kterou lze poměrně snadno obejít, a její účinnost ve vymáhání autorských práv je tak značně omezená.

Metoda fingerprintu

Principiálně podobnou, avšak technologicky vyspělejší variantou je metoda tzv. fingerprintu. Fingerprint lze chápat v principu jako pokročilejší verzi hashe, na rozdíl od něj však funguje jinak pro různé typy souborů. Například u zvukových souborů probíhá porovnávání na základě podobnosti zvukové stopy (jako je tomu např. u veřejností oblíbených mobilních aplikací k rozpoznání písní – např. SoundHound), u programů pak na jiné bázi apod.

Metodu fingerprintu lze také použít na všechny typy souborů. Protože však detekce a následné párování s databází probíhá na pokročilejší úrovni, jedná se o variantu ve srovnání s metodou hashů technologicky i finančně náročnější. Ani tak by však nemělo vzbudit nepřiměřené náklady, neboť se nejedná o řešení vyžadující extenzivní vývoj. Například výstavba podobného mechanismu pro zdaleka největší české úložiště umožňující sdílení digitálního obsahu, tedy Ulož.to, by dle názoru Jakuba Krafky, odborníka společnosti DatLab, představovala investici v řádu milionů korun.

Hlavní výhodou metody fingerprintu je pak skutečnost, že ji v porovnání s metodou hashů nelze tak snadno obcházet. Nepatrná změna originálního souboru (např. ustřížení několika sekund filmu) totiž její fingerprint nezmění (např. nezmění zvukovou stopu, která je porovnávána), a na funkci rozpoznání shody tak nemá vliv. Pochopitelně ani u této metody nelze předpokládat stoprocentní spolehlivost, nicméně ve srovnání s metodou hashů jde již o značný posun vpřed.

Obecně tak lze metodu fingerprintu pro účely detekce a mazání nelegálního obsahu považovat za účinnější, a z toho důvodu je také preferována držiteli práv, neboť jim poskytuje vyšší právní ochranu. Pro vyšší spolehlivost lze obě uvedené metody kombinovat, a to jak mezi sebou, tak s jinými metodami, doplňovat či jinak zvyšovat jejich účinnost.

Katalog chráněného obsahu

Obě výše popsané metody detekce nahrávání předmětů ochrany v digitální podobě na internetové úložiště předpokládají vytvoření jakéhosi katalogu. Ten by obsahoval databázi chráněných děl, vůči níž by byly soubory nahrávané na úložiště srovnávány. V zájmu efektivního fungování na Jednotném digitální trhu se nabízí koordinace v rámci EU. Také s vytvořením tohoto katalogu je ovšem spojeno několik otázek.

Zaprvé, katalog bude muset být někým vytvořen a následně svěřen do něčí správy. Také zde je zcela esenciální podmínkou to, aby správa katalogu probíhala nezávisle, důvěryhodně a transparentně a aby byla podrobována pravidelnému nezávislému auditu. Zároveň je třeba počítat s tím, že vybudování a provoz katalogu by si vyžádalo poměrně významné náklady (např. byl-li by katalog pod provozem státu, lze dle Jakuba Krašky z DatLabu náklady na jeho vybudování odhadnout v řádek desítek milionů korun).

Z technologického hlediska by vybudování katalogu a jeho uvedení do provozu významně obtížné nebylo. Základem by muselo být stabilní API rozhraní, skrze které by probíhalo ověřování obsahu ze strany jednotlivých poskytovatelů služeb pro jeho online sdílení. Katalog by musel být pravidelně dynamicky doplňován, přičemž toho doplňování by nemělo mít vliv na jeho funkčnost.

Diskuze

Konkrétní podoba případného technologického řešení nicméně v každém případě vyžaduje samostatnou odbornou diskuzi. Zároveň by však následně neměla být detailně zakotvena v zákoně, aby mohla pružně reagovat na aktuální situaci a na zavádění nových postupů, pomocí nichž by širitelé nelegálního obsahu autorská práva dále obcházeli. Stejně jako jsou technologické společnosti schopné reagovat na nové regulační prostředí v řádech měsíců, také metody využívané k ochraně duševního vlastnictví by měly mít co možná nejlepší předpoklady pro to, aby tempu soukromého sektoru stačily.

Obecně se totiž dá předpokládat, že ať už do národní legislativy i následně na ní založené soudní praxe zavede cokoli, poskytovatelé, na které budou tato ustanovení primárně zaměřena, budou mít vždy tendenci nalézt v legislativě skuliny či ji nějakým způsobem obejít. O tom ostatně vypovídá i současná praxe. Nelze tak počítat s tím, že se podaří pirátství z českého internetu zcela vymýtit a že poskytovatelé, kteří momentálně nelegální obsah z největší části šíří či k jeho šíření napomáhají, v této (často velmi ziskové) činnosti ustanou či skončí.

Základní heslo zastřešující jakoukoliv aktivitu státu v ochraně autorských zájmů proti šíření chráněného obsahu online by se tak mělo i dle některých zástupců držitelů práv ubírat spíše směrem: Co nejvíc to poskytovatelům umožňujícím nelegální sdílení dat ztížit a zároveň nepřenést další povinnosti či náklady na legální poskytovatele. Údaje i názory odborníků naznačují, že za předpokladu dostatečné uživatelské přívětivosti či přítomnosti a viditelnosti lokálního obsahu u legálních poskytovatelů vykazuje jejich obsah známky substitutu k obsahu poskytovatelů nelegálního obsahu. Lze tak předpokládat, že ztížení podmínek pro nelegální poskytovatele má potenciál vyvolat přesun jejich uživatelů směrem k poskytovatelům obsahu legálního, byť placeného, budou-li tito poskytovatelé představovat funkčně a obsahově dostatečně atraktivní alternativu.

Stejně tak je nutné počítat s tím, že snaha o úplné vymýcení pirátství bude vždy spíše pověstným bojem s větrnými mlýny. Vždy bude existovat množina lidí, kteří za legální digitální obsah nezaplatí z důvodů ideologických, a to ani kdyby byl „zadarmo“. Za smysluplnou lze tak považovat především snahu o to, aby těm, kteří jsou ochotni za určitých podmínek autorská práva ctít, byly tyto podmínky v co nejvyšší míře splněny. Mezi tyto podmínky pak lze počítat zejména dostatečné množství obsahu v dobré kvalitě, uživatelskou přívětivost, tuzemskou lokalizaci a pochopitelně přijatelnou cenu.

Další oblastí, v níž by stát mohl činit dodatečnou aktivitu, je edukace veřejnosti. Jak ukazují data v předešlé kapitole, pro 54 procent tuzemské internetové populace je pirátské stahování obsahu přijatelné. Stát by tak měl dle držitelů práv vyvíjet větší snahu o to, aby internetové pirátství nebylo považováno za standard. Zdůrazňovat, že je normální za obsah platit stejně tak, jako je normální platit za jízdenku.

S tím souvisí také potřeba vyvinout snahu, a to i za pomoci regulačních opatření shora, o rozpuštění ve společnosti široce sdílené iluze, že pokud si na online úložištích vytvoří osobní účet a zaplatí například za rychlejší stahování a možnost otevřít více stahovacích slotů najednou, platí v této ceně i za obsah. Je nutné, aby uživatelé věděli, že i v takovém případě z jejich plateb benefitují nikoliv držitelé práv, nýbrž pouze poskytovatelé příslušného webového úložiště.

2.4.2 Další postoje dotčených subjektů k ustanovením článku 13

Tato podkapitola prezentuje další postoje potenciálně dotčených subjektů k jednotlivým ustanovením směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu. Jedná se pouze o takové postoje stakeholderů, které nebyly zakomponovány do předešlého textu (proto jsou jen 4, jinak zpracovatel oslovil a konzultoval problematiku s celkem 22 dotčenými stranami). Nejde tak o všechna zjištění nasbíraná v rámci analýzy. Postoje jsou po jednotlivých subjektech prezentovány tak, jak byly zpracovateli podány během realizovaných konzultací či v rámci následné elektronické komunikace.

Subjekt S1 – kolektivní správce

Z pohledu subjektu S1 není pochyb o tom, že poskytovatelé služeb online sdílení obsahu provádějí akt sdělování veřejnosti. To vyplývá z verzí EP, EK i Rady (38. bod odůvodnění). Do jisté míry se pouze opakuje, že dílo nemusí být zpřístupněno. Stačí jeho existence na serveru poskytovatelů online služeb, který je přístupná veřejnosti. Za zásadní subjekt S1 považuje fakt, že verze Evropského parlamentu vůbec neřeší otázku, zda sdělování veřejnosti uskutečňuje také uživatel. Podobně nejasné je postavení Rady.

Podle subjektu S1 je pravděpodobné, že jakékoli licenční dohody mezi nositeli práv a poskytovateli služeb pro sdílení obsahu online nebudou mít přímý vliv na výkonné umělce. Příslušná práva výkonných umělců budou tak téměř vždy převedena na výrobce. Výrobci a kolektivní správci zastupující výrobce, a proto nebudou v těchto jednáních hrát žádnou roli. Lze tak očekávat, že to nepřinese žádný benefit.

Z verzí EP a Rady není zřejmé, zda by poskytovatel služeb pro sdílení obsahu online měl mít povinnost uzavřít licenci s nositelem práv. Pozice Komise je méně podrobná, a neumožňuje tak konstatovat, že licenční smlouvy jsou povinné.

Subjekt S2 – kolektivní správce

Subjekt S2 upozorňuje na zcela zásadní odlišnost mezi návrhy Rady a EP v tom, která služba pod působnost článku 13 spadá (kromě výjimek, které jsou v obou stanoveny shodně).

V návrhu EP jsou z působnosti čl. 13 dle Doporučení EK 2003/361/EK vyjmuty mikro a malé podniky. Hranicí působnosti čl. 13 je tak roční obrát podniku ve výši 10 milionů EUR a 50 zaměstnanců. Subjekt S2 se však domnívá, že takto rigidní ustanovení umožní unikát odpovědnosti

celé škále subjektů, čímž dojde k významnému zásahu do práv autorů, tím spíše, že obě podmínky je třeba naplnit kumulativně. Jako příklad lze uvést společnost provozující službu Hellshare.cz, která má dle dostupných údajů Českého statistického úřadu pouze 1-5 zaměstnanců, a tedy by nenaplnila uvedené podmínky, nicméně na její platformě dochází k neoprávněnému užívání chráněných děl v masivním rozsahu. Ze zahraničních poskytovatelů online služeb by do této kategorie malých podniků mohla spadat např. i společnost SoundCloud Ltd. provozující globální službu SoundCloud. Z aktuálního návrhu EP není zřejmé, zda se uplatní právě hranice stanovená ve zmiňovaném doporučení EK, nebo zda bude brán ohled na případně přísnější nižší hranice v národních právních úpravách. V důsledku tohoto návrhu by kolektivní správci (resp. nositelé práv) museli v případě podezření na porušování autorských práv dle čl. 13 dohledávat údaje o obratu a počtu zaměstnanců daného provozovatele, které nejsou vždy veřejně dostupné. Navíc je třeba upozornit na pojetí podniku dle evropského práva, který nebere ohled na právní formu či na způsob propojení subjektů, což zjišťování informací ještě ztíží. Velice náročné zjišťování informací o příslušných podnicích tak mnohdy vůbec nepovede k potřebným výstupům, a tím pádem nebudou nositelé práv schopni svá práva uplatnit. Celý návrh tak dle zástupců Subjektu S2 ponechává velký prostor pro poskytovatele online služeb, jak odpovědnosti uniknout.

Rada naproti tomu navrhuje vytvořit režim tzv. bezpečného přístavu. V praxi to znamená, že pod působnost čl. 13 spadají všechny služby sdílení obsahu online s výjimkou těch, které prokáží naplnění podmínek bezpečného přístavu tj. prokáží, že učinily maximální možnou snahu zavedením účinných a vhodných opatření, aby zamezily zpřístupňování děl daného nositele práv za předpokladu, že tento poskytl relevantní a potřebné informace k zavedení takových opatření; a na základě oznámení nositele práv bezodkladně díla odstranily nebo k nim zamezily přístup a vyvinuly snahy k zamezení budoucího přístupu. Opatření jsou dle návrhu účinná a vhodná, pokud berou v potaz následující faktory: povahu, velikost služby (zejména pokud jde o mikro a malé podniky dle výše zmiňovaného doporučení EK) a počet návštěvníků služby; množství a druh předmětů ochrany nahrávaných uživatelů; a dostupnost, náklady a účinnost technických opatření s ohledem na technologický vývoj. Zástupci Subjektu S2 domnívají, že tento návrh mnohem více chrání nositele práv mimo jiné i tím, že kategorii mikro a malých podniků uvádí pouze jako jeden z možných faktorů. Technická opatření mohou být volena s ohledem na velikost a možnosti poskytovatelů služeb. V současné době jsou již dostupná technická opatření, která nemusejí být tak nákladná jako např. Content ID používané poskytovatelem služby YouTube (např. Audible Magic, Sound Mouse, Dubset). Tato úprava by dle názoru Subjektu S2 umožnila se flexibilně přizpůsobit technologickému vývoji, a navíc postihnout včas menší služby s velkým dosahem (např. v době po jejich vzniku).

Subjekt S3 – Autorský svaz

Zástupci subjektu S3 považují za nešťastná ta ustanovení článku 13, jež předpokládají existenci dialogu mezi poskytovatelem úložišť a nositeli práv. V praxi podle nich takový dialog nemůže fungovat, což lze soudit podle zjevné dlouhodobé neochoty k jakékoliv spolupráci ze strany provozovatelů úložišť (kterým ostatně stávající stav vyhovuje).

Stanoví-li aktuální návrh textu, že automatické blokování obsahu je nepřijatelné, není zřejmé, jaká činnost již je automatickým blokováním. Konkrétně pak, zda je jím i nositeli práv prosazovaný postup, že provozovatel na základě nahlášení nelegálního obsahu bude povinen přijmout opatření,

aby daný obsah na úložiště nebyl opětovně nahrán – tj. princip Notice and Stay down. Je-li tomu tak, pak dle názoru Subjektu S3 navrhovaná právní úprava nebude moci dosáhnout svých cílů.

Subjekt S4 – Produkční společnost

Zástupci subjektu S4, tedy produkční společnosti, nad rámec již výše popsaného soudí, že v zájmu mitigace škod způsobených internetovým pirátstvím by stát měl více podpořit legální poskytovatele obsahu tak, aby měli oproti nelegálnímu šíření nějakou konkurenční výhodu.

Z prezentovaných postojů dotčených subjektů lze tak vyvodit zejména následující nejdůležitější body vztahující se k ustanovení v článku 13 předmětné směrnice:

- Přechod z principu Notice & Také down na princip Notice & Stay down;
- Problematika výjimky pro mikro a malé podniky;
- Otázka, zda sdělování veřejnosti uskutečňuje také uživatel platformy pro online sdílení dat;
- Otázka vymezení poskytovatelů, kteří spadnou pod působnost případné nové legislativy;
- Dialog mezi poskytovateli úložišť a nositeli práv nemůže na základě stávajících zkušeností fungovat;
- Přesná definice automatického blokování.

Zpracovatel oslovil a konzultoval problematiku s mnohem vyšším počtem dotčených stran

2.4.3 Problematika šíření obsahu prostřednictvím sítě BitTorrent

Jedním ze zásadních nedostatků předmětné směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu je dle mnoha dotčených subjektů z řad držitelů autorských práv či jejich zástupců skutečnost, že směrnice, konkrétně článek 13, nepokrývá způsob nelegálního šíření chráněného obsahu prostřednictvím sítě BitTorrent. Přestože šíření obsahu touto formou již v současnosti nedosahuje takového rozsahu, jako v období svého vrcholu v druhé polovině minulého desetiletí, stále představuje pro držitele práv problém, který nelze brát na lehkou váhu.

Mezi hlavní příčiny ústupu sítě BitTorrent v poslední dekádě totiž patří rozvoj jiných platform, které umožňují sdílení, stahování a sledování chráněného obsahu zdarma, a to v uživatelsky přívětivější formě (v ČR např. servery Ulož.to apod.). Držitelé práv tak nyní mají obavy, že i když by se podařilo zamezit nelegálnímu šíření chráněného obsahu těmi formami, na které směrnice cílí, uživatelé by se mohli „vrátit“ zpět k poněkud složitějšímu, ale stále bezplatnému stahování obsahu prostřednictvím sítě BitTorrent.

K porozumění, proč předmětná směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu šíření chráněného obsahu skrze síť BitTorrent nepokrývá, je třeba nastínit základní principy, na kterých tato forma šíření obsahu funguje.

Síť BitTorrent v první řadě nefunguje na principu úložiště, na něž by uživatelé nahrávali a stahovali (případně přehrávali) obsah, nýbrž na principu P2P, tedy peer-to-peer. Sdílení obsahu tak probíhá přímo mezi počítači samotných uživatelů, kteří jsou skrze síť BitTorrent navzájem propojeni. Co se týče typů šířených dat, dochází prostřednictvím BitTorrentu k šíření zejména v oblasti filmů,

televizních pořadů, seriálů a pornografie. Podíl chráněného obsahu porušujícího autorská práva držitelů na celkovém přenosu v rámci sítě P2P přitom dle odhadů vysoce přesahuje 90 procent.⁴

Jednotlivé soubory (např. filmy, operační systémy, hudební alba, softwary, hry či například e-knihy) jsou rozděleny do mnoha malých souborů (zpravidla o velikosti pár set kB). Zájemce o stažení určitého obsahu vyhledá a stáhne na specializované internetové stránce tzv. torrent, což je velmi malý soubor, obsahující základní metadata o požadovaném souboru. Spuštěním torrentu ve speciálním programu (klientu) pak dojde k propojení s jinými uživateli sítě, kteří daným souborem disponují. Od nich se následně cílový soubor začne po malých částech stahovat, přičemž ke stahování může docházet od více uživatelů najednou a již stažené části souboru jsou skrze síť naopak k dispozici jiným uživatelům. Každý uživatel sdílí to, co již má staženo, zatímco zbývající části souboru stahuje od ostatních uživatelů. Ve výsledku tak dochází k velkému počtu velmi malých datových přenosů z různých zdrojů, a nikoliv k jednomu velkému přenosu ze zdroje jediného.⁵

Pro dokreslení celého modelu fungování sítě BitTorrent uvádí zpracovatel v následujícím boxu vysvětlení základních pojmů:

Box 2: Základní pojmy k problematice sítě BitTorrent

Torrent

Jedná se o malý soubor obsahující základní metadata o požadovaném souboru a zejména adresu příslušného trackeru, skrze nějž následně dojde k propojení s dalšími uživateli. Tento soubor s příponou .torrent lze nalézt v databázích specializovaných internetových stránek – např. The Pirate Bay (v různých verzích, stránka byla několikrát zrušena či zablokována), LimeTorrents, ExtraTorrent, KickAss Torrents (zrušena, v současnosti působí jako Katcr.co), nebo lokální CzTorrent či SkTorrent.

Klient

Klient je specializovaný software uložený v počítači uživatele. Slouží ke spuštění torrentu a následné režii procesu stahování a sdílení dat. Mezi nejpopulárnější patří uTorrent, qBittorent či BitLord.

Tracker

Tracker je speciální server, jenž zprostředkovává propojení jednotlivých uživatelů. Obsahuje informace o tom, kde jsou části požadovaného souboru uloženy. Po spuštění torrentu ve speciálním programu a připojení na tracker dostane uživatel informaci o tom, kde jsou požadovaná data dostupná, díky čemuž může dojít k přímému propojení uživatelů a sdílení dat. Přes samotný tracker tak data neproudí, dojde zde pouze k nasměrování poptávajícího na konkrétní uživatele, kteří hledaným obsahem disponují a od kterých jej lze po částech stahovat.

⁴ Např. v roce 2010 činil podle odhadů společnosti GO-Gulf podíl nelegálně šířeného autorsky chráněného obsahu na celkovém přenosu dat prostřednictvím P2P sítě celkem 98,8 procenta. Viz např. <https://www.go-gulf.com/blog/online-piracy/>.

⁵ Zde popsaným způsobem šíření obsahu skrze BitTorrent může fungovat, resp. takto je model nastaven, nicméně v praxi tomu tak vždy není. Pokud je například k síti přihlášen jen jeden uživatel disponující daným souborem, probíhá přenos dat jen z jednoho zdroje (byť stále po velmi malých částech). Zároveň pokud daným souborem nikdo z připojených uživatelů nedisponuje, pak přenos nemůže nastat.

Uploader

Jako uploader se označuje uživatel, který vytvořil torrent k danému souboru (např. filmu, programu apod.) a následně ho umístil na tracker.

Peer

Jako peer se označuje každý uživatel, který je k síti připojen.

Seed

Seedem jsou ti uživatelé (peers), kteří disponují daným souborem a nabízí ho ke sdílení ostatním uživatelům. Sdílet části souboru přitom může i uživatel, který ještě nedisponuje souborem kompletním. Zpravidla platí, že s počtem seedů připojených k síti roste celková rychlost stahování poptávaného souboru (resp. roste počet počítačů, ze kterých je cíl stahován).

Leech

Leech uživatel, jenž nedisponuje kompletním požadovaným souborem a stále jeho části stahuje. Také leech však může nabízet ke sdílení již stažené části toho souboru, který stále stahuje. Každý peer má omezenou přenosovou kapacitu danou mimo jiné rychlostí svého připojení k internetu. Poměr leechů a seedů k danému torrentu tak ovlivňuje rychlost stahování souboru. Pokud je seedů výrazně více než leechů, pak je stahování rychlé. Pokud je poměr obrácený, pak je stahování pomalé, neboť každý seed sdílí svoji kapacitu mezi velký počet leechů.

Swarm

Swarm je souhrnné označení pro všechny uživatele (peers), kteří v daný moment sdílejí určitý torrent, ať už jde o seedy nebo leechy. Nejpočetnější swarm bývá pochopitelně u „nejpopulárnějších“ souborů, tedy např. u nově vydaných hudebních alb, filmů či počítačových her nebo u dlouhodobě populárních programů (např. operační systémy či softwary).

Z výše uvedeného nastínění principu, na němž sdílení dat prostřednictvím sítě BitTorrent funguje, je patrné, proč se držitelé práv obávají, že článek 13 směrnice o autorském právu na DSM na tuto formu obcházení autorských práv nedosáhne. V úvodu článku se totiž hovoří o „poskytovatelích služeb pro sdílení obsahu online, kteří ukládají a zpřístupňují velké množství děl a jiných předmětů ochrany nahrávaných jejich uživateli.“ V rámci sítě BitTorrent však žádné úložiště cílových dat neexistuje. Soubory jsou ve finále sdíleny pouze mezi počítači uživatelů a síť samotná funguje jen jako zprostředkovatel jejich vzájemného kontaktu.

Určitou formou řešení tohoto problému by mohla být přísná regulace stránek nabízejících ke stažení torrenty. Zde však i dosavadní snahy o podobnou regulaci naráží na právní mantinely, protože tyto stránky de iure žádný autorský obsah nenabízí. Uživatelé si z nich stahují pouze torrenty, které samy o sobě nejsou předmětem ochrany. Určitým zdrojem inspirace v tomto směru však může být Německo, kde byly zavedeny zcela automatizované systémy, které dokáží uživatele

sítě BitTorrent vysledovat pomocí IP adresy a následně jej sankcionovat. Pro pokročilé uživatele však nepředstavuje velký problém svou IP adresu skrýt a identifikaci se tak vyhnout.

2.5 Posouzení ekonomických i neekonomických dopadů implementace

Vyčíslení ekonomických i neekonomických dopadů implementace směrnice a s ní souvisejících opatření je mimořádně problematické. Základním vstupem pro takovou analýzu by totiž měla být spolehlivá data o objemu nelegálně šířeného obsahu a jeho různých typů na českém internetu. Taková data však nejsou veřejně dostupná a nedisponují jimi ani oslovené organizace či instituce, s nimiž zpracovatel při vypracování této analýzy komunikoval. Jak již bylo nejméně jednou zmíněno, tato tolik potřebná data by bylo možné sehnat od provozovatelů datových úložišť (zejména pak od provozovatele služby Ulož.to, jež je dle odhadů zcela dominantním hráčem na tomto poli), nicméně ti nemají nejmenší důvod podobné údaje poskytovat.

V této, poslední kapitole tak budou jen identifikovány a případně krátce popsány hlavní kategorie dopadů (ať už nákladů či přínosů), jež by potenciální implementace článku 13 směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu mohla vyvolat, a to v případě, bude-li přijata v pro poskytovatele služeb pro sdílení obsahu online přísnějším znění Rady EU, a tedy dojde-li ke změně přístupu k online úložištím ze současného modelu Notice & Take down na nositeli práv prosazovaný princip Notice & Stay down.

Mezi hlavní očekávané kategorie přínosů implementace ve výše popsané podobě lze počítat zejména následující:

- i) Snížení objemu nelegálního obsahu na internetových úložištích;
- ii) S tím související zvýšení poptávky po legálně distribuovaném digitálním obsahu;
- iii) Posílení ochrany autorů a nositelů autorských práv a s tím související stimulace kreativních odvětví;
- iv) Zvýšení výkonnosti kreativních odvětví a rovněž kvality jejich výstupů;
- v) Zvýšení příjmů do veřejných rozpočtů díky navýšení poptávky, a tedy celkového výkonu zábavního průmyslu;
- vi) Úspora pracovní síly na straně nositelů práv, jež se za současného stavu věnuje vyhledávání a nahlašování nelegálního obsahu;
- vii) Zvýšení transparentnosti celého odvětví zábavního průmyslu;
- viii) Možnost exportu know-how v oblasti ochrany duševního vlastnictví.

Mezi hlavní očekávané kategorie nákladů implementace ve výše popsané podobě lze počítat zejména následující:

- i) Snížení disponibilního důchodu konzumentů digitálního obsahu vyvolané jejich alespoň částečným přechodem na placené legální služby;
- ii) Finanční náklady spojené s implementací nových opatření na straně úložišť – zejména zavedení detekčních mechanismů a jejich provoz;

- iii) Finanční a administrativní náklady spojené s implementací nových opatření na straně státu – zajištění auditních procedur pro nezávislou kontrolu detekčních mechanismů (eventuálně vytvoření a provoz katalogu chráněného obsahu);
- iv) Zhoršení dostupnosti digitálního obsahu (včetně kulturních děl) pro uživatele, kteří si nemohou dovolit na obsah platit;
- v) Riziko zneužití katalogu chráněného obsahu či detekčních mechanismů pro účely cenzury, manipulace veřejným míněním apod.;
- vi) Možné navýšení ceny legální konzumace internetového obsahu vyvolané snížením nabídky nelegálního obsahu.

Uvedené kategorie je nutné brát s jistou rezervou. Existují například studie (byť ve značné menšině), podle nichž pirátské šíření obsahu naopak stimuluje poptávku po obsahu legálním. Výchozím bodem pro takovou argumentaci je hypotéza, podle níž má uživatel díky nelegálnímu šíření obsahu snadnější přístup k široké škále obsahu. V takovém případě je pak vyšší pravděpodobnost, že si nějaký obsah oblíbí, a bude tak ochoten za něj v budoucnu i platit. Pokud by taková úměra platila, pak by došlo k přesunu hned několika významných kategorií přínosů do kategorie nákladů.

3 ZAJIŠTĚNÍ SPRAVEDLIVÉ A PŘIMĚŘENÉ ODMĚNY PRO AUTORY A VÝKONNÉ UMĚLCE ZA ONLINE VYUŽÍVÁNÍ JEJÍCH DĚL/VÝKONŮ V RŮZNÝCH ODVĚTVÍCH (čl. -14 návrhu směrnice)

Úvodem předkládá zpracovatel textaci předmětných ustanovení směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu, a to ve zněních všech zúčastněných orgánů EU, tedy Evropské komise, Rady EU a Evropského parlamentu.

Box 3: Znění článku -14 v textaci orgánů EU

Znění dle Evropské komise:
(článek v tomto znění neexistuje)
Znění dle Evropského parlamentu
1. Členské státy zajistí, aby autoři a výkonní umělci obdrželi spravedlivou a přiměřenou odměnu za využívání svých děl a jiných předmětů ochrany, včetně jejich online využívání. Toho lze dosáhnout v každém odvětví kombinací dohod, včetně dohod o kolektivním vyjednávání, a statutárních mechanismů odměňování.
2. Odstavec 1 se nepoužije, pokud autor nebo výkonný umělec udělí bezplatné nevýlučné uživatelské právo ve prospěch všech uživatelů.
3. Členské státy zohlední zvláštnosti každého odvětví při podpoře přiměřené odměny za práva udělená autory a výkonnými umělci.
4. Ve smlouvách se stanoví odměna platná pro každý způsob využívání.
Znění dle Rady Evropské unie
(článek v tomto znění neexistuje)

3.1 Definice problému a návrh řešení

Tato kapitola pojednává o možných podobách implementace dotčených článků předmětné směrnice do české národní legislativy, a to z pohledu potenciálně dotčených subjektů, s nimiž byly v rámci této analýzy provedeny konzultace.

Získat postoje potenciálně dotčených subjektů k ustanovením v rámci nového článku -14 („minus čtrnáct“) směrnice ve znění Evropského parlamentu nebyl pro zpracovatele této analýzy jednoduchý úkol. Hlavním důvodem je, že zástupci stakeholderů, s nimiž byly realizovány konzultace, o existenci tohoto článku většinou nevěděli, neměli tak na něj utvořený názor, a proto nechtěli raději ani žádný postoj prezentovat. To je do jisté míry způsobeno tím, že předmětný

článek pojednávající o zásadě spravedlivé a přiměřené odměny se vyskytuje pouze v pozměňovacím návrhu Evropského parlamentu, a nikoliv ve verzích Komise a Rady.

I na základě rešerše zahraničních postojů k tomuto nově vloženému článku však lze spíše předpokládat, že vydavatelé, autoři a vůbec nositelé práv ustanovení tohoto článku spíše podporují a považují jej za velký krok směrem k ochraně autorských práv.

Jediným dotázaným subjektem, od něž tak zpracovatel pro účely této analýzy disponuje stanoviskem k článku -14 směrnice, je zástupce Unie vydavatelů ČR. Unie s textací předmětného článku souhlasí, neboť tato ponechává konkrétní stanovení výše autorské odměny na vůli smluvních stran. Pokud by ovšem v příslušné smlouvě mezi vydavatelem a autorem (ať už jde o pracovní smlouvu, smlouvu o dílo apod.) odměna přesně stanovena nebyla, bude její výši určovat právní předpis. V takovém případě lze očekávat, že se právní předpis omezí na definici, že autor má nárok na odměnu ve výši obvyklé v daném místě a čase. Bližší určení zákonné výše odměny je dle Unie vydavatelů obtížné si v tuto chvíli představit.

Obecně se dá předpokládat, že bude-li směrnice přijata s článkem -14 v té podobě, v jaké ji Evropský parlament navrhl, bude pro české zákonodárce jeho implementace poměrně složitá. A to zejména z toho důvodu, že celý článek je napsán jen velmi vágně a obecně, bez jasných termínů (což je ostatně často vyčítáno celému textu směrnice). V rámci legislativního procesu, na jehož konci by měla být patřičná implementace směrnice, a tedy i nového článku -14, do českého právního řádu, by tak bylo žádoucí zejména jasně definovat pojem „spravedlivá a přiměřená odměna“. V opačném případě totiž hrozí, že různé dotčené strany si tento vágní termín budou vysvětlovat jinak, což může v konečném důsledku skončit až soudními žalobami.

Je zřejmé, že zejména v online prostředí nebude jednoduché stanovit konkrétní oceňovací mechanismy, neboť přínosy či náklady realizované díky šíření děl online se jen velmi obtížně kvantifikují.

Zdroje dat a literatura

Český statistický úřad. Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci. 2018.
Český statistický úřad. Informační společnost v číslech. 2018.
ČVUT, Havel & Partners. 2018. Studie poskytovatelů vybraných služeb informační společnosti v české republice v rámci společnosti 4.0.
European Commission. 2016. Eurobarometer: Country Report Czech Republic.
European Commission. 2016. Flash Eurobarometer 437: Internet users' preferences for accessing content online.
Maisner, M. Filtrování ze strany ISP ve světle aktualit evropského práva [online]. 2017. <i>Bulletin-advokacie.cz</i> .
MarketingSalesMedia. Více než polovina Čechů si stahuje filmy a hudbu nelegálně [online]. 2018 [citováno 30.11.2018]
Nielsen Admosphere. TZ Češi za audiovizuální obsah na internetu platit nechtějí – Nielsen Admosphere [online]. 2013 [citováno 30.11.2018]
Nielsen Admosphere. TZ Internetová videa mají Čechy bavit, ale zadarmo – Nielsen Admosphere [online]. 2015 [citováno 30.11.2018]
Nobre, T. 2017. Copyright and Education in Europe: 15 everyday cases in 15 countries. COMMUNIA
Poort, J., Quintails, J.P. 2018. Global Online Piracy Study. <i>Kluwer Copyright Blog</i> .
Svaz českých knihkupců a nakladatelů. 2018. Zpráva o českém knižním trhu 2017/2018.
Výroční zpráva CIKS 2017
Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti

Seznam zkratk

AK	Advokátní kancelář
API	Rozhraní pro programování aplikací (Application Programming Interface)
CIKS	Centrum informačních a knihovnických služeb VŠE
ČNS IFPI	Česká národní skupina Mezinárodní federace hudebního průmyslu
ČPU	Česká protipirátská unie
ČSÚ	Český statistický úřad
ČR	Česká republika
ČT	Česká televize
ČVUT	České vysoké učení technické
DPH	Daň z přidané hodnoty
DSM	Jednotný digitální trh (Digital Single Market)
EK	Evropská komise
EMEA	Evropa, Střední východ a Afrika (Europe, the Middle East and Africa)
EP	Evropský parlament
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
IA	Studie hodnocení dopadů (Impact Assessment)
ICT	Informační a komunikační technologie
IP	Internet Protocol
IT	Informační technologie
MK	Ministerstvo kultury České republiky
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OOH	Out Of Home (venkovní reklama)
OSA	Ochranný svaz autorský
P2P	Peer-to-peer
PDA	Akvizice řízená uživateli (Patron Driven Acquisition)
PPP	Public-Private Partnership
R&D	Výzkum a vývoj (Research & Development)
RIA	Studie hodnocení dopadů regulace (Regulation Impact Assessment)

RTB	Real Time Bidding
SČKN	Svaz českých knihkupců a nakladatelů
SERP	Stránka s výsledky vyhledávání (Search engine results page)
SPIR	Sdružení při internetový rozvoj
STM	Vědecký, technický a lékařský trh (Scientific, Technical & Medical Market)
TDM	Vytěžování textů a dat (Text & Data Mining)
ÚZIS	Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
VŠE	Vysoká škola ekonomická v Praze
ZNSIS	Zákon o některých službách informační společnost